

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

**SOCIOLEKT OBLASTI INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ
(SLANG IN THE AREA OF INFORMATION TECHNOLOGIES)**

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

Autorka DP: Tereza Kosinová
Mírová 6/89, Praha 10 Kolovraty, 103 00
Český jazyk – francouzský jazyk
typ studia prezenční

Rok dokončení diplomové práce: 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

Praha

30. března 2010

Podpis .....

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Ladislavu Janovci, Ph.D. za odborné vedení při zpracování mé závěrečné práce, za jeho cenné rady, neustálou ochotu a trpělivost.

Dále bych chtěla poděkovat svým přátelům, kteří se pohybují v oblasti informačních technologií, zvláště Ing. Michalu Nykodýmovi, bez jehož rad a vědomostí by slovník slangových výrazů nevznikl. Též mu děkuji, že mi byl vynikajícím a trpělivým průvodcem při psaní této práce.

Jedno z mých poděkování bych ráda věnovala Anně Sekerákové a PhDr. Tereze Rábové, které svými jazykovými korekturami přispěly k finální verzi diplomové práce.

Obsah

OBSAH	4
ÚVOD	7
1 OBECNĚ O SLANGU	10
1.1 DEFINICE SLANGU	12
1.2 VYMEZENÍ SLANGU V TÉTO PRÁCI.....	16
2 JAZYK OBLASTI INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ	17
2.1 DNEŠNÍ SPOLEČNOST A INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE.....	17
2.2 SPECIFIKA JAZYKA INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ.....	18
2.3 ANGLIČTINA A INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE	20
2.3.1 <i>Grafická stránka anglicismů</i>	22
2.3.2 <i>Výslovnost a anglicismy</i>	23
2.3.3 <i>Morfologická stránka anglicismů</i>	24
2.4 JAZYK INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ JE JAZYKEM ZKRATEK	26
2.5 POČÍTAČ, KOMUNIKACE A UŽIVATEL	28
2.6 TERMÍNY A SOCIOLEKT INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ	31
2.7 KLÍČOVÉ SLOVO OBLASTI INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ – POČÍTAČ	34
2.8 SOCIOLEKT OBLASTI INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ A PSANÁ KOMUNIKACE	35
2.9 NESTÁLOST SOCIOLEKTU V OBLASTI INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ	37

3 VZNIK SLANGOVÝCH POJMENOVÁNÍ Z OBLASTI INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ	38
3.1 TVOŘENÍ SLANGOVÝCH POJMENOVÁNÍ V OBLASTI INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ	38
3.2 PODSTATNÁ JMÉNA.....	39
3.2.1 <i>Sémantické pole oblasti hardware</i>	41
3.2.2 <i>Sémantické pole oblasti software</i>	45
3.2.3 <i>Obecná pojmenování</i>	51
3.3 PODSTATNÁ JMÉNA SLOVESNÁ.....	56
3.3.1 <i>Jména přechýlená</i>	57
3.4 PŘÍDAVNÁ JMÉNA.....	58
3.5 SLOVESA.....	60
3.5.1 <i>Suffixace</i>	60
3.5.2 <i>Prefixace</i>	62
3.6 FRAZEOLOGISMY	64
3.6.1 <i>Frazeologismy nominální</i>	64
3.6.2 <i>Frazeologismy verbální</i>	64
4 SLOVNÍKOVÁ ČÁST	65
4.1 CHARAKTERISTIKA SLOVNÍKU.....	65
4.2 STRUKTURA SLOVNÍKU	66
4.3 STRUKTURA HESLA.....	66
4.4 POUŽITÉ ZKRATKY.....	69
4.5 SLOVNÍK SOCIOLEKTU OBLASTI INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ.....	70
ZÁVĚR	181
RESUMÉ	183

SUMMARY	184
KLÍČOVÁ SLOVA	185
PŘÍLOHY	186
SEZNAM AKRONYM	186
SEZNAM EMOTIKONŮ	189
POUŽITÁ LITERATURA	190

Úvod

Tato diplomová práce se zaměřuje na problematiku sociolektu v oblasti informačních technologií. Sociolekt oblasti informačních technologií je v dnešní době kódem velmi rozšířeným a bouřlivě se vyvíjejícím. Setkáváme se s ním v každodenním styku, ať v profesním či soukromém životě, můžeme jej slyšet od mluvčích různých věkových skupin, a to nezávisle na pohlaví, vzdělání, místu bydliště a původu produktora.

Prací o slanzích, obecných i zaměřených na užší otázky slangologie, nalezneme nespočet. Sociolektem oblasti informačních technologií se ovšem doposud mnoho lingvistů nezabývalo. Mezi pracemi, které se jazyku informačních technologií věnují, bych vyzdvihla zejména dílo Ivany Bozděchové, jež tomuto tématu věnovala několik odborných statí, mimo jiné zaměřených i na slang informačních technologií.

Záměrem této práce je shromáždit a prezentovat vyjadřování zájmové a pracovní skupiny z oblasti informačních technologií, vysvětlit významy lexémů, popsat jejich užívání a postupy tvoření. Naším cílem bylo sesbírat aktuální jazykový materiál v dostatečném množství, systematicky jej utřídit a na jeho základě popsat hlavní rysy a specifika vyjadřování v oblasti informačních technologií.

Nedílnou součástí této práce je slovník výrazů sestavený na základě mluvy lidí, kteří používají výpočetní techniku nadstandardním způsobem a na základě konzultací zařazených výrazů s jednotlivými pracovníky v oblasti informačních technologií.

V práci jsou zaznamenány zejména lexikální jednotky získané z mluvených textů, k nimž jsme často nenalezli grafickou podobu, a tudíž není jednoznačná ani jejich grafická stránka.

Terminologii jsme do slovníku nezařazovali, neboť existuje nesčetné množství slovníků a publikací, které se snaží kompletně sjednotit odborné termíny z oblasti informačních technologií.

V této práci se snažíme shromáždit reprezentativní materiál sociolektu informačních technologií, ale i přes značné úsilí není tento slovník vyčerpávající. Nicméně se domníváme, že sebrané výrazivo dostatečně dokumentuje kód informačních technologií a reprezentuje výrazy typické pro současné vyjadřování v dané oblasti.

Práce je rozdělena do čtyř základních částí:

První část se zabývá obecným výkladem o slangu. Uvádíme v něm stručný přehled významných lingvistů, kteří se zabývali jazykovým výzkumem v oblasti slangu. Věnujeme pozornost jejich tezím a závěrům.

Druhá část diplomové práce vysvětluje, jaká specifika se vyznačuje jazyk informačních technologií. Uvádí jednotlivé zvláštnosti a snaží se je popsat a vysvětlit. Přibližuje vztah dnešní společnosti k informačním technologiím, vztah uživatele k počítači, vztah mezi angličtinou a jazykem informačních technologií, vztah zkratk a počítačů, a také vztah terminologie a sociolektu této oblasti.

Třetí část práce se zabývá popisem vzniku slangových pojmenování. Snažíme se shrnout jednotlivé varianty vzniku slangového výraziva v oblasti informačních technologií a uvádíme konkrétní případy tvoření jednotlivých výrazů.

Čtvrtou část diplomové práce tvoří slovník výrazů z oblasti informačních technologií. Slovník se snaží popsat aktuální slangovou slovní zásobu příslušné oblasti, ale bohužel není zcela vyčerpávající, poněvadž sociolekt oblasti informačních technologií se neustále vyvíjí a pozměňuje. Slovník shromažďuje výrazivo týkající se činností a aktivit spojených s prací v oblasti informačních technologií. Popisuje softwarové i hardwarové části počítače, osoby pracující s výpočetní technikou a prostředí, které se oblasti informačních technologií týká.

1 Obecně o slangu

Současný český jazyk je tvořen mnoha pojmenováními a někdy je velmi obtížné stanovit, do které vrstvy jazyka daný výraz patří.

Jak uvádí Jaroslav Hubáček v knize *O českých slanzích*: „Uvést přesnou a jednoznačnou definici slangu není snadné, neboť v bohaté literatuře domácí a zejména zahraniční není jednota v chápání obsahu a rozsahu tohoto jazykovědného pojmu. S tím souvisí skutečnost, že vedle termínu slang se vyskytuje celá řada termínů více či méně synonymních (sociální nářečí, společenská nářečí, speciální nářečí, vrstvová nářečí, společenská mluva, pracovní mluva, vrstvová mluva aj.) nebo různými autory různě obsahově diferencovaných...“¹

Vymezení pojmu slang není možné jednoznačně stanovit. Slang je v české lingvistice objektem zkoumání již dlouhou dobu.² Václav Křístek již v roce 1973 vyčlenil širší pojetí slangu a zahrnul do něj jak tzv. profesionální mluvu, tak mluvu skupin, které spojuje společný zájem.³

Sám Křístek je naopak zastánce užšího pojetí (stejně jako František Oberpfalcer, Jan Chloupek a Adolf Kellner), jež zdůrazňuje rozdíl mezi profesionální mluvou a vlastním slangem. Přiznává, že hranice mezi oběma útvary není ostrá, ale zdůrazňuje, že zatímco výrazy profesionální mluvy jsou motivovány hlavně věcnou pojmenovávací potřebou, tak výrazy užívané

---

¹ Hubáček, J.: *O českých slanzích*, Profil, Ostrava, 1981, s. 9

² srov. Tichá Z.: Slangismy a profesionalizmy ve výkladovém slovníku. Nová zásoba ve výkladových slovnících. In *Sborník příspěvků z konference, Praha 31. 10. – 1. 11. 2000*, Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, Praha, 2000, str. 84

³ srov. Tamtéž, str. 84

v zájmových skupinách jsou většinou motivovány citovým vztahem k pojmenovávaným jevům.⁴

V následující kapitole se tedy pro bližší vymezení slangu opíráme o závěry hlavních představitelů slangologie: Přemysla Hausera, Františka Trávníčka, Adolfa Kellnera, Jana Chloupka, Bohuslava Havránka a Aloise Jedličky, Radoslavy Brabcové a Olgy Martincové, Václava Křístka, Jaroslava Suka a Aleny Jaklové, a o definici z: Akademického slovníku cizích slov, Stručné mluvnice češtiny, Encyklopedického slovníku češtiny, Příruční mluvnice češtiny, Slovníku spisovného jazyka českého, Slovníku jazykovědné terminologie, Pomocného slovníku lingvistické terminologie.

---

⁴ srov. Tichá Z.: Slangismy a profesionalizmy ve výkladovém slovníku. Nová zásoba ve výkladových slovnících. In *Sborník příspěvků z konference, Praha 31. 10. – 1. 11. 2000*, Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, Praha, 2000, str. 84

1.1 Definice slangu

Nyní uvádíme některé definice slangu, které nám posloužily při vymezování oblasti slangu v této práci.

Přemysl Hauser v *Nauce o slovní zásobě* uvádí: „Nespisovná slovní zásoba spjatá se sociálním prostředím, a to pracovním nebo zájmovým, se nazývá slang. Slangová pojmenování jsou omezena zpravidla na mluvené projevy příslušníků určitého povolání nebo pracovní skupiny a váží se tematicky na toto prostředí.“⁵

V *Příruční mluvnici češtiny* najdeme definici: „Slang je soubor slov a frází užívaných skupinou lidí spjatých stejným zájmem, eventuálně též profesí.“⁶

Bohuslav Havránek a Alois Jedlička píší ve *Stručné mluvnici české*: „Kromě příslušných odborných názvů se užívá v běžném pracovním styku také zvláštních názvů a obrátů; ty nazýváme slangovými (jejich soubor slangem...). Obdobně se užívá zvláštních pojmenování ve skupinách mluvčích lišících se věkem, společnými zájmy ap...“⁷

---

⁵ Hauser, P.: *Nauka o slovní zásobě*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1980, str.23

⁶ *Příruční mluvnice češtiny*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2001, str. 94

⁷ Havránek, B., Jedlička, A.: *Stručná mluvnice česká*, Fortuna, Praha 2000, str.7

Akademický slovník cizích slov říká: „slang: mluva lidí urč. pracovní n. zájmové skupiny s charakteristickými (často expr.) výrazy...“⁸

Slovník spisovného jazyka českého uvádí, že slang je „jaz. mluva příslušníků urč. zaměstnání n. uzavřené společenské skupiny spojené společným zájmem...“.⁹

Slovník jazykovědné terminologie píše, že slang je „nespisovné vyjadřování spočívající v užívání zvláštních slov, uplatňované v určité profesionální nebo zájmové skupině ... V zájmové oblasti se vyznačuje expresivitou, vysokou synonymičností.“.¹⁰

Radoslava Brabcová a Olga Martincová uvádějí, že slangem je myšlena „mluva příslušníků určité skupiny spjaté profesně n. zájmově; soubor jistých specifických názvů n. obrátů, kterých se užívá v běžném styku mezi členy pracovního n. zájmového společenství / kromě příslušné terminologie/“.¹¹

Edvard Lotko ve *Slovníku lingvistických termínů pro filology* říká, že slang označuje „jeden z typů sociolektů, (v širším pojetí) lexikální vrstvy příznačné pro komunikaci v zájmovém prostředí i komunikace v prostředí

---

⁸ *Akademický slovník cizích slov*, Academia, Praha 2001, str. 697

⁹ *Slovník spisovného jazyka českého III R-U*, Československá akademie věd, Praha 1966, s. 372

¹⁰ Přemysl H. a kolektiv: *Slovník jazykovědné terminologie*, Nakladatelství Nová škola, Brno 2001, ISBN 80-7289-032-8, str. 75

¹¹ Brabcová, R, Martincová, O.: *Pomocný slovník lingvistické terminologie, II. díl K-Z*, Pedagogický ústav hlavního města Prahy, Praha, 1989, str. 37

*pracovním, (v užším smyslu) pouze lexikální specifika komunikace zájmové“.*¹²

*V Encyklopedickém slovníku češtiny můžeme nalézt, že slang je: „Svébytná součást národního jaz., jež má podobu nespis. n. hovorové vrstvy speciálních pojmenování (jednoslovných i frazémů), realizované v běžném, nejčastěji polooficiálních a neoficiálních jaz. styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím n. stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jaz. komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí či k zájmové sféře...“*¹³

*Jaroslav Suk vysvětluje slang následujícím způsobem: „Slang definujeme jako mluvu skupinovou, mající zvláštní lexikální rejstřík, označující především předměty, osoby, jevy atd. pro život mimo skupinu netypické, sloužící pro komunikaci uvnitř skupiny od ostatní společnosti, tedy mající funkci integrující.“*¹⁴

*Alena Jaklová definuje slang tradičně, a to jako „soubor slov a frází užívaných v běžném dorozumívacím styku skupinou lidí, kteří vykonávají stejnou profesi ... nebo kteří patří do stejné zájmové skupiny...“.*¹⁵

---

¹² Lotko, E.: *Slovník lingvistických termínů pro filology*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2000, ISBN 80-244-0123-1, str. 102

¹³ *Encyklopedický slovník češtiny*, NLN, Praha 2002, str. 405

¹⁴ Suk, J.: *Několik slangových slovníků*, Inverze, Praha 1993, str. 9

¹⁵ Jaklová, A.: Ke vztahu terminologického a slangového názvosloví některých profesí. In *Termina 2000, Sborník příspěvků z II. konference 1996 a III. konference 2000*, Galén, Praha 2000, ISBN 80-7262-105-X, str. 277

František Trávníček specifikoval slang jako útvar, který nemá národní dorozumivací charakter, nýbrž slouží jedné společenské třídě nebo různým společenským vrstvám, přičemž nemá svou vlastní strukturu, ale je pouze útvarem lexikálním.¹⁶

Adolf Kellner uvádí, že slangem jsou myšleny soubory výrazových prostředků, kterých užívají určité společenské vrstvy a mají svou obecnou příčinu ve společenském rozvrstvení jeho příslušníků (podle společenských tříd, zaměstnání, povolání, zálib, pohlaví a stáří).¹⁷ Kellner rozlišuje jako hlavní typy vrstvových nářečí: mluva lidí spojených stejnou prací (zaměstnáním), mluva zájmových skupin a do zvláštní skupiny vyčleňuje argot.¹⁸

Jan Chloupek vyčleňuje zvlášť od argotu a slangu mluvu profesní. Profesní mluvu charakterizuje jako mluvu skupiny zaměstnanců, kteří užívají termínů nebo terminologických spojení bez zřetele k jejich spisovnosti, a to pouze pro jejich výrazovou úspornost a jednoznačnost.¹⁹ Pojem slangu charakterizuje jako mluvu pracovních a zájmových skupin, která se liší od profesní mluvy tím, že podstatou jeho vytváření je jazyková hra.²⁰

---

¹⁶ srov. Trávníček, F.: *Úvod do českého jazyka*, SPN, Praha 1958, str. 48

¹⁷ srov. Kellner, A.: *Úvod do dialektologie*, SPN, Praha 1954, str. 74

¹⁸ srov. Tamtéž, str. 77

¹⁹ srov. Chloupek, J.: O sociální a územní rozrůzněnosti češtiny. In *Naše řeč* 52, Academia, Praha, 1969, str. 149

²⁰ srov. Tamtéž, str. 150

1.2 Vymezení slangu v této práci

Při vymezení slangu v této práci jsme se rozhodli vycházet z definice Jaroslava Hubáčka, který chápe pojem slangu v širším smyslu.

Hubáček uvádí, že v naší literatuře je tendence k dělení slangu na profesionální (profesní) a zájmový (skupinový).²¹

Jaroslav Hubáček tvrdí, že slang musíme posuzovat ze dvou hledisek, jazykového a mimojazykového, přičemž obě dvě jsou neustále ve vzájemné součinnosti.²²

Slang tedy můžeme rozpoznat dle jistých jazykových aspektů, jako jsou nespisovnost, komunikativní funkčnost, využívání produktivních, pojmenovávacích postupů při tvoření, systémovost, snaha o pojmovou diferenciaci, stav odborné terminologie, vyjadřování expresivity a vhodnost pro mluvené jazykové projevy²³, a aspektů mimojazykových, jako je uzavřenost určitého prostředí, jeho stáří, tradice, rychlost rozvoje, věkové a sociální složení příslušníků prostředí a faktory psychické.²⁴

Jaroslav Hubáček zdůrazňuje mimo jiné i fakt, že slangy jsou živou a neustále dotvářenou součástí slovní zásoby národního jazyka, jejichž bádání je proto aktuálním úkolem současného jazykovědného bádání.²⁵

---

²¹ srov. Hubáček, J.: *O českých slanzích*, Profil, Ostrava, 1981, str. 16

²² srov. Tamtéž, str. 19

²³ srov. Tamtéž, str. 19

²⁴ srov. Tamtéž, str. 25

²⁵ srov. Tamtéž, str. 27

2 Jazyk oblasti informačních technologií

2.1 Dnešní společnost a informační technologie

Dnešní společnost podporuje rychlý rozvoj ve všech oblastech života. Zrychluje se tempo našeho žití, ke kterému přispívá rozvoj techniky a s tím spojený styl života. Nejmarkantnější vývoj můžeme pozorovat v oboru technickém, a to především v oboru informačních technologií. Informační technologie se stále více stávají součástí našeho běžného fungování a pronikají do každodenní mluvy všech jedinců.

Fakt, že vliv a význam počítačů v dnešní společnosti roste, ovlivňuje tedy každodenní komunikaci mezi lidmi. A právě jazyk na tuto skutečnost může reagovat různými způsoby. Změny jsou znatelné nejen v mluvnické stavbě věty, ale hlavně v oblasti slovní zásoby.

Lidé cítí potřebu vytvořit vhodná pojmenování nově vzniklých skutečností, a tak vzniká nová terminologie, ale zároveň se objevují i nespisovná specifická pojmenování.²⁶

---

²⁶ srov. Hubáček, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. SPN, Praha, 1971

2.2 *Specifika jazyka informačních technologií*

Informační technologie se dynamicky vyvíjí téměř všude ve světě. Jednotlivé hardwarové i softwarové produkty jsou dováženy do různých zemí, a díky tomu je na terminologii informačních technologií kladen požadavek specifikace, jednoznačnosti a přesnosti pojmenování.

Lidé, kteří jsou spojeni touto zájmovou či profesní oblastí, se musí dorozumět. Mnohé nadnárodní korporace zabývající se informačními technologiemi spolu každodenně komunikují o své práci. Tuto komunikaci výrazně usnadňuje angličtina, která se stala jazykem informačních technologií.

Ivana Bozděchová uvádí, že nejprve bylo užívání počítačů záležitostí pouze odborných pracovních sil (programátorů, techniků, matematiků, designerů). Postupně se ale počítače rozšířily do všech oblastí života, a tak se přiblížily většímu okruhu uživatelů. Tomuto faktu se musela přizpůsobit i jazyková komunikace v této oblasti.²⁷

Komunikace v oblasti informačních technologií nicméně stále zahrnuje odborné prvky, které jsou pro běžné uživatele počítačů ne vždy zcela srozumitelné.

Jazyková komunikace v oblasti informačních technologií probíhá na několika úrovních. Může se jednat o komunikaci verbální neboli jazykovou, která probíhá mezi uživateli počítačů a obsahuje psané i mluvené texty o počítačích, přes komunikaci multimediální (prostřednictvím počítačů) až po komunikaci umělou (mezi uživatelem a počítačem).²⁸

---

²⁷ srov. Bozděchová, I.: Jazyk počítačů. In Daneš, F. a kolektiv: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*, Academia, Praha 1997, ISBN 80-200-0617-6, str. 105

²⁸ srov. Tamtéž, str. 105

Každý z těchto typů komunikací je rozdílný a každý je přizpůsoben úrovni jednotlivého uživatele.

Jazyk počítačů je jazykem velmi odborným a pro laické uživatele počítačů mnohdy i nesrozumitelným. Struktura slovní zásoby oblasti informačních technologií se do určité míry shoduje se strukturou slovní zásoby odborných textů. Kromě slov a slovních spojení z běžného jazyka v ní můžeme nalézt odbornou terminologii a oborové termíny přímo z oblasti informačních technologií.

Další nezanedbatelnou část počítačové slovní zásoby tvoří výrazy interdisciplinární povahy, které zpravidla pocházejí z příbuzných oborů (techniky, elektroniky, logiky, lingvistiky apod.).²⁹

---

²⁹ srov. Bozděchová, I.: Jazyk počítačů in Daneš, František a kolektiv: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*, Academia, Praha 1997, ISBN 80-200-0617-6, str. 107

2.3 Angličtina a informační technologie

Jak jsme již naznačili, pro jazyk informačních technologií je typické přejímání slov zejména z angličtiny a tedy také zařazování anglicismů do běžné mluvy. Anglické výrazy přejaté v původním tvaru (*alert, apgrejd, čet, debug*) nebo anglická pojmenování uzpůsobená českému jazykovému systému (*alertnout, apgrejdnout, četovat, debugování*) stojí vedle českých výrazů a jsou používány v běžných českých větách (*apgrejduju si komp, protože se mi trhá hra*). O těchto textech se Vladimír Koblížek vyjadřuje jako o textech hybridních.³⁰

Anglická slova jsou velmi často upravovaná, adaptovaná, aby je uživatelé mohli snadněji zařadit do české komunikace a bez problému užívat v českých textech.

Někteří jedinci, zvláště ti, kteří nejsou zvyklí na běžný styk s počítači, se přejímání anglické terminologie brání a nevidí důvod, proč je nenahradit českými termíny. Užívání anglických pojmenování je ale velmi praktické, úsporné a efektivní a jak říká Vladimír Koblížek: „Výskyt anglicismů nemůžeme hodnotit jenom negativně; lze pozorovat, že tyto výrazy začínají obohacovat českou slovní zásobu.“³¹

Anglické výrazy jsou v oboru informačních technologií velmi potřebné. Dříve se objevovala snaha lingvistů nahrazovat anglické výrazy českými ekvivalenty, ale zjistilo se, že většina těchto ekvivalentů nebyla příliš funkční,

---

³⁰ srov. Koblížek, V.: Čeština a výpočetní technika (Problematika internacionalizace odborné slovní zásoby). In *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993, slovník z olomoucké konference 23. - 27.8.1993*, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1995, str. 216

³¹ Tamtéž, str. 216

neboť uživatelé počítačů zařazovali do komunikace nadále výrazy anglické, a tak vzniklá jistá synonymita, která zabraňovala úspěšnému pochopení sdělení.

Objevily se synonymní názvy, které v mnohých situacích vyvolávaly zmatek (anglický termín: *Vytvořil jsem si pro to vlastní framework*. Český překlad: *Vytvořil jsem si pro to vlastní rámec*.).

Uživatelé se zcela přirozeně začali přiklánět k užívání anglických výrazů a české vyřadili ze svého repertoáru. Uživatel počítačů, který by užíval výhradně české výrazy při komunikaci s ostatními uživateli, by působil nezvykle, ba přímo až komicky (anglický termín: *Sejdeme se na četu/chatu*. Český překlad: *Sejdeme se na besedě*.).

Pojmenování přejímaná z anglického jazyka jsou navíc mnohdy kratší než jejich český ekvivalent. Mohou být užívány operativněji, jsou úspornější, ekonomické a funkční. Velmi často pro jednoslovné anglické pojmenování existuje ve spisovné slovní zásobě víceslovný český výraz, což je ovšem v komunikaci velmi neefektivní (např. *e-mail* – *elektronická pošta*, *case* – *počítačová skříň*, *cache* – *vyrovnávací paměť*).

K užívání a výběru českých nebo anglických termínů se vyjadřuje Vladimír Koblížek: „*Základním hlediskem pro posuzování anglických slov užívaných v češtině by měla být nepochybně funkčnost. Pokud tato slova dobře fungují v oblasti počítačové komunikace a jsou lidem pracujícím s touto technikou vcelku srozumitelná, potom by bylo zbytečné usilovat o násilné zavádění nových termínů českého původu.*“³² *Anglicismy jsou velmi přizpůsobivé. Postupně se začleňují do české jazykové soustavy a adaptují se*

---

³² Koblížek, V.: Čeština a výpočetní technika (Problematika internacionalizace odborné slovní zásoby). In *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993, slovník z olomoucké konference 23.-27.8.1993*, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1995, str. 218

*po stránce fonetické, morfologické i slovotvorné. Začínáme je používat jako česká slova, můžeme je časovat nebo skloňovat.*³³

2.3.1 Grafická stránka anglicismů

Problematika grafické adaptace anglicismů je stále aktuální. Jiří Rejzek říká, že „hlavním problémem... je pro češtinu nezvyklý rozdíl mezi zvukovou a grafickou podobou“³⁴. U slangových výrazů narážíme hlavně na skutečnost, že většina pojmenování je známa pouze v ústní formě, a tudíž se uživatelé počítačů s jejich písemnou reprezentací často nesetkávají.

Rostislav Kocourek uvádí, že když se anglicismus poprvé objeví v jazyce, působí v textu velice „neústrojně“.³⁵ Píše, že „v mnoha případech je vhodné jej adaptovat, počeštit, přiblížit české výslovnosti a/nebo českému pravopisu“.³⁶

Pravopis se ovšem přizpůsobuje méně automaticky než výslovnost anglicismů.³⁷ Grafická podoba anglicismů se často nechává v původní formě, tzn. zachovává se anglický pravopis, a to zejména proto, že „anglický

---

³³ srov. Koblížek, V.: Čeština a výpočetní technika (Problematika internacionalizace odborné slovní zásoby). In *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993, slovník z olomoucké konference 23.-27.8.1993*, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1995, str. 218

³⁴ Rejzek, J.: K formální adaptaci anglicismů. In *Naše řeč I, ročník 76*, 1993, Ústav pro jazyk český, str. 26

³⁵ srov. Kocourek, R.: Terminologické anglicismy: Příčiny jejich vzniku, jejich lingvistická povaha a místo v slovní zásobě. In *Termina 2000, sborník příspěvků z II. konference 1996 a III. konference 2000*. Galén, Praha, 2001, ISBN 80-7262-105-X, str. 201

³⁶ Tamtéž, str. 201

³⁷ srov. Tamtéž, str. 202

pravopis dodává termínu určitou prestiž a uživatel také nechce, aby byl považován za neznalého angličtiny...“.³⁸

Grafická podoba těchto pojmenování se ustaluje v zásadě dvěma způsoby:³⁹

1. Základem je původní grafická podoba, které přizpůsobujeme výslovnost⁴⁰ (*chat, blog*).
2. Základem je výslovnost, které přizpůsobíme grafickou podobu⁴¹ (*čít, fičura*).

Někdy se ve sociolektu oblasti informačních technologií objevuje grafická podoba dvojí (fejsbúk, facebook). Nemůžeme říci, která varianta je v těchto případech preferovanější, ale jedna grafická podoba začne být časem uživatelům bližší a ti se k ní pak sami přikloní.

2.3.2 Výslovnost a anglicismy

Značná neustálenost se objevuje i u výslovnostní problematiky přejatých slov. V sociolektu oblasti informačních technologií se přejímají pojmenování téměř výhradně z anglického jazyka, a tak se výslovnost přejímek většinou odvozuje na základě anglického fonologického systému.

---

³⁸ Kocourek, R.: Terminologické anglicismy: Příčiny jejich vzniku, jejich lingvistická povaha a místo v slovní zásobě. In *Termina 2000, sborník příspěvků z II. konference 1996 a III. konference 2000*. Galén, Praha, 2001, ISBN 80-7262-105-X, str. 202

³⁹ srov. Rejzek, J.: K formální adaptaci anglicismů. In *Naše řeč 1, ročník 76*, 1993, Ústav pro jazyk český, str. 27

⁴⁰ srov. Tamtéž, str. 27

⁴¹ srov. Tamtéž, str. 27

Rostislav Kocourek zmiňuje, že výslovnost anglicismů je „upravena téměř automaticky buď tím, že je přefiltrována českou fonologickou mřížkou: mluvčí najde v českém fonologickém systému hlásky, které anglickým nejbližší odpovídají, anebo prostě přečte psané slovo po česku“⁴².

2.3.3 Morfologická stránka anglicismů

Slangová pojmenování informačních technologií přejatá z anglického jazyka se snaží začlenit do českého morfologického systému. Substantiva lze většinou přiřadit k příslušnému jmennému rodu a deklinačnímu paradigmatu, slovesa k příslušnému paradigmatu konjugačnímu.⁴³

Dále bychom měli připomenout, že morfologická adaptace nevyžaduje nutně adaptaci grafickou.⁴⁴ Pojmenování můžeme bez problému zařadit k určitému deklinačnímu typu i přesto, že zachováme jeho původní grafickou podobu (např. *skiller*, *progamer*).

Většinu přejatých slov zařadíme do českého slovotvorného systému bez výraznějších potíží. Ve slovník slangových pojmenování, který představuje hlavní část této práce, jsme se snažili sjednotit nejužívanější výrazy příslušné oblasti. Můžeme si povšimnout, že většinu pojmenování tvoří substantiva, a

---

⁴² srov. Kocourek, R.: Terminologické anglicismy: Příčiny jejich vzniku, jejich lingvistická povaha a místo v slovní zásobě. In *Termina 2000, sborník příspěvků z II. konference 1996 a III. konference 2000*. Galén, Praha, 2001, ISBN 80-7262-105-X, str. 199

⁴³ srov. Jaklová, A.: Ke vztahu terminologického a slangového názvosloví některých profesí. In *Termina 2000, Sborník příspěvků z II. konference 1996 a III. konference 2000*, Galén, Praha 2000, ISBN 80-7262-105-X, str. 279

⁴⁴ srov. Rejzek, J.: K formální adaptaci anglicismů. In *Naše řeč 1, ročník 76*, 1993, Ústav pro jazyk český, str. 29

to téměř šedesát procent. Velké procento slovníku tvoří verba: přes třicet procent. V malém zastoupení nalezneme také adjektiva: přes tři procenta.

Od mnohých základových slangových pojmenování se velmi často tvoří slova odvozená, nejčastěji verba odvozená ze substantiv (např. *adminovat*, *atačnout*, *blogovat*). Někdy mohou vznikat i celé slovotvorné řady, substantiva – verba – adjektiva (např. *pakovač* – *pakovat* – *pakovací*).

Jak jsme si na daných příkladech všimli, anglické výrazy se pomalu stávají běžnou součástí vyjadřování v oblasti informačních technologií, a jak poznamenal Jiří Rejzek, „formální adaptace je pouze jedním z problémů spojených s užíváním anglicismů. Nemůžeme ji posuzovat bez souvislosti s funkčností dané lexikální jednotky.“⁴⁵

---

⁴⁵ Rejzek, J.: K formální adaptaci anglicismů. In *Naše řeč 1*, ročník 76, 1993, Ústav pro jazyk český, str. 30

2.4 Jazyk informačních technologií je jazykem zkratek

Jazyk informačních technologií se kromě terminologie vyznačuje tím, že je jazykem zkratek. Velké procento slangových výrazů je odvozeno právě ze zkratek, a to téměř výhradně ze zkratek anglických slov.

Zkratky označují například názvy programovacích jazyků (*PHP, CGI, HTML*), společností zabývajících se informačními technologiemi (*AMD, HP*) nebo protokolů (*UTP, TCP/IP*).

Již sama velmi používaná zkratka IT, jež označuje celou oblast zabývající se počítači, pochází z anglického *information technology* (informační technologie). Lidé pracující s počítači na odborné úrovni nikdy nepoužívají celý název tohoto oboru, nýbrž užívají výhradně zkratku IT a tvoří od její výslovnostní varianty různé odvozeniny (např. *ajták, ajťácký*)

Proč jsou právě zkratky tak populární v oblasti informačních technologií? Celá oblast informačních technologií je velmi dynamická a rychle se vyvíjející. Užívání zkratek je pro informační technologie typické, protože jsou ekonomické, dokáží zkomprimovat zprávy a zároveň přesně a jasně popsat jednotlivé problémy, postupy a technologie.

Z druhé strany se poslední dobou začíná ovšem projevovat skutečnost, která je v rozporu s předcházejícím tvrzením. Užívání zkratk může působit i mnohé problémy. Jak jsme již řekli, oblast informačních technologií jde velmi rychle kupředu a právě tento rychlý rozvoj působí přetěžování jednotlivých zkratk. Zkratky, které jsou již běžně užívané, dostávají nové významy a pro jejich pochopení je naprosto nezbytné začlenění do kontextu. Tato homonymní pojmenování začínají brzdít efektivitu a ekonomičnost vyjadřování v informačních technologiích, protože mnohdy jsme nuceni zkratku vysvětlit nebo popsat (např. homonymní zkratka *RFC* znamená *Remote Function Call* a zároveň *Request For Change*).

2.5 Počítač, komunikace a uživatel

Jazyková komunikace v oblasti informačních technologií probíhá mezi různými subjekty a v různých situacích. Podle typu účastníků a komunikační situace se jednotlivé typy komunikace liší.

Jedním z prvních faktorů, na kterých při komunikaci záleží, jmenujeme časoprostorové určení. Uživatelé počítače se mohou nacházet na stejném místě ve stejnou dobu a vést spolu přímou komunikaci, např. diskuze o tématu informačních technologií. Nebo se mohou nacházet ve stejnou dobu na různých místech a komunikovat prostřednictvím počítače (icq, skype), popřípadě mohou vést komunikaci nepřímou prostřednictvím počítače (e-mail).⁴⁶

Ivana Bozděchová uvádí, že „v počítačové sféře nastávají především následující komunikační situace:

1. *komunikace převážně verbální, jazyková – mezi uživateli počítačů (psané i mluvené texty o počítačích, různý stupeň odbornosti);*
2. *komunikace multimediální – prostřednictvím počítačů (e-mail a veškeré výstupy zpracované počítačem, které nevyužívají počítač jen jako textový editor);*
3. *komunikace umělá – mezi uživatelem a počítačem (počítačový program, programovací jazyky, grafická komunikace).“⁴⁷*

---

⁴⁶ srov. Bozděchová, I: Jazyk počítačů. In Daneš, F. a kolektiv: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*, Academia, Praha 1997, ISBN 80-200-0617-6, str. 164

⁴⁷ srov. Tamtéž, str. 165

Výrazivo sociolektu oblasti informačních technologií můžeme nalézt v prvním a druhém jmenovaném případě, a to v komunikaci převážně verbální a v komunikaci multimediální. Zde si účastníci komunikaci mohou odborné termíny upravovat a využívat bohatosti slangových prostředků. Třetí bod se týká komunikace umělé, v jejímž rámci se používá terminologie, aby došlo ke vzájemnému porozumění. Počítač není schopen se přizpůsobit uživateli a užívat slangová pojmenování. Zde se musí přizpůsobit uživatel počítači.

Počítačová komunikace se neliší pouze dle komunikační situace, ale také dle subjektů, kteří danou komunikaci vedou.

Bozděchová rozděluje komunikaci mezi tři typy účastníků:

- Uživatel může být počítačový odborník, jehož znalost počítačů je součástí jeho odborné kvalifikace.
- Uživatel může mít o počítače zájem přesahující pouhé používání, tzn. jeho znalosti mohou být na velmi vysoké úrovni, která ale netvoří jeho profesní kvalifikaci.
- Uživatel využívá počítač, ale nemá potřebu proniknout hlouběji.⁴⁸

---

⁴⁸ Bozděchová, I.: Jazyk počítačů. In Daneš, František a kolektiv: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*, Academia, Praha 1997, ISBN 80-200-0617-6, str. 105

Předpokladem pro dosažení úspěšné komunikace o objektu informačních technologií jsou podobné počítačové znalosti a dovednosti. Jednotliví aktéři komunikace si nemusí navzájem rozumět, pokud nemají podobnou nebo identickou úroveň vzdělání nebo se nevěnují počítačům se stejnou intenzitou. Je velmi důležité, aby spolu vedli komunikaci uživatelé počítače, kteří jsou na stejné odborné úrovni. Komunikace mezi nerovnými účastníky by byla pro jednotlivé subjekty nejasná, nesrozumitelná a nepřehledná.

2.6 Termíny a sociolekt informačních technologií

Užívání terminologie je běžnou záležitostí v odborné komunikaci. Jedinci, kteří spolu diskutují o určité odborné oblasti, by měli být zásobeni adekvátním slovníkem, což znamená odbornými pojmenováními a příslušnou terminologií, kterou jsou schopni bez problému využívat. Obsah komunikace by měl být tedy patrný již z používaných výrazů, a nikoli z komunikační situace.

Komunikační situace nicméně zůstává velmi důležitým faktorem při výběru komunikačních prostředků. Mluvčí si musí uvědomit, v jaké komunikační situaci se nachází, volí tak patřičná pojmenování a užívá vhodný slovník. Jiné pojmenování použije na odborné konferenci věnované informačním technologiím, jiné při hovoru zainteresovaných jedinců v pracovní skupině a jiné v okruhu přátel.

Slovník informačních technologií je poměrně bohatý a synonymní. Téměř ke každému termínu můžeme nalézt vhodné slangové slovo (*např. uživatel – userák, IP adresa – ípéčko, ajpina*).

Podle Aleny Jaklové mohou slangismy plnit v odborné komunikaci několik funkcí. Mohou být jednak prostředkem doplňování terminologických systémů různých oborů, jednak jsou také projevem snahy po výrazové úspornosti a jejich užívání je důsledkem rozkolísanosti terminologických soustav.⁴⁹

---

⁴⁹ srov. Jaklová, A.: Ke vztahu terminologického a slangového názvosloví některých profesí. In *Termina 2000, Sborník příspěvků z II. konference 1996 a III. konference 2000*, Galén, Praha 2000, ISBN 80-7262-105-X, str. 277

Jistá synonymnost slovní zásoby informačních technologií zapříčňuje mnohdy nejasný předěl mezi terminologií a slangem. V mluvené odborné řeči může dojít k prolínání termínů a slangových výrazů. Slangové výrazy jsou v komunikaci v rámci informačních technologií používané natolik samozřejmě, že jsou často mluvčími chápány jako spisovné. Slangismy jsou tak včleněny do běžné mluvy. Mluvčí i posluchači vytěsňují z užívání původní termín, stále častěji používají slangový výraz, který někdy může přejít do běžné slovní zásoby nebo se zařadit do terminologie (např. *CD – cédéčko*).

Slangové výrazy v informačních technologiích přispívají k výrazové ekonomičnosti a úspornosti ve vyjadřování. Většina odborných pojmenování v tomto oboru je však víceslovných, a tudíž se zde projevuje silná tendence k univerbizaci, která přispívá k rychlosti a jednoduchosti mluvy (*erefcéčko, fisibilita, progejmr, vépéenko*).

Další tendence, která není již tolik výrazná jako univerbizace, je vyslovování pouze první části víceslovného pojmenování (např. *céčko* místo *C plus plus*, *bord* místo *mother board*).

Vidíme tedy, že termíny a slangové výrazy informačních technologií fungují vedle sebe velmi dobře. Ač jsou slangová pojmenování z této oblasti používána v běžné mluvě poměrně často, můžeme mít problém určit, co daný výraz znamená. Nejpřímější cesta k vysvětlení výrazu je najít jeho terminologický ekvivalent, a ten vyhledat v odborné literatuře.

Terminologie informačních technologií je shromažďována ve specifických slovnících, hojně zastoupených i na našem domácím trhu. I přesto, že v nich můžeme najít velké procento termínů, v českých publikacích není bohužel sdružena terminologie kompletní. Pokud si chceme některé termíny ověřit či dokonce nalézt ty nám neznámé, jsme nuceni se obrátit na publikace cizojazyčné, zvláště anglické.

2.7 Klíčové slovo oblasti informačních technologií – počítač

Základem oboru informačních technologií je počítač. Počítač člověku slouží jako pracovní nástroj, prostředek zábavy či komunikace. Slovník spisovné češtiny uvádí, že počítač je stroj na zpracování informací, komputer.⁵⁰

Historie počítače je složitá a již od třicátých let 20. století se neustále vyvíjí a pozměňuje. Netransformuje se pouze vnitřní a vnější vybavení počítačů, ale také se pozměňuje lexikum, které úzce souvisí přímo s pojmenováním tohoto hlavního předmětu informačních technologií.

Michaela Černá v diplomové práci seskupila různá pojmenování počítače a rozčlenila je dle různých kritérií. Uvádí, že můžeme pojmenovávat počítač obecně (např. *komp*, *kompík*, *kompl*, *mašina*, *pécéčko*, *pecka*, *pičitač*, *písidlo*, *počítadlo*, *stroj*), dále též dle výkonnostních parametrů (např. *dělo*, *kanón*, *strojovna*, *křáp*, *vykopávka*), a v neposlední řadě i podle značky počítače (např. *atárko*, *jabko*) či dle jeho typu (např. *nouťas*, *palmáč*).⁵¹

---

⁵⁰ Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, Academia, Praha 2001, str. 278

⁵¹ srov. Černá, M.: *Počítačový slang*, Karlova univerzita v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka a teorie komunikace, Praha 2003

2.8 Sociolekt oblasti informačních technologií a psaná komunikace

Někteří lingvisté spojují slang pouze s jazykem mluveným. V oblasti počítačů ale nelze opomenout texty psané na počítači, poněvadž jsou neodmyslitelnou částí komunikace tohoto oboru. Velká část uživatelů počítače, kteří s počítačem pracují, se mnohem častěji vyjadřují písemně než ústně. Psané texty pro ně představují jednodušší a rychlejší způsob komunikace.

K psaní zpráv využívají především internet. Komunikovat mohou prostřednictvím různých programů. Uživatelé mohou vést komunikaci přímou (*ICQ, Skype, chat*) nebo nepřímou (*e-mail*).

Komunikace prostřednictvím počítače často nahrazuje komunikaci ústní. Jeho uživatelé nakládají s psaným textem tak, jako by se jednalo o mluvený projev. Takováto komunikace zahrnuje nesčetné množství slangových výrazů, je zde opomenutá interpunkce a další náležitosti patřící k psanému textu (pozdrav, oslovení, formátování).

Dalším znakem psaných textů prostřednictvím počítače je hojné užívání akronym. Uživatelé počítače, zvláště ti mladší či velmi zainteresovaní, často včleňují do českých psaných textů akronyma, která se skládají převážně z písmen anglických slov. Tato akronyma mohou být složena z písmen či číslic, která vychází z podobnosti či totožnosti výslovnosti anglických slov. Akronyma nahrazují delší česká sdělení a jejich užívání je velmi populární, a to nejen kvůli efektivnosti komunikace, ale také kvůli svěžesti výraziva. Akronyma často přecházejí také do mluvené řeči, a zvláště mladými jsou užívány proto, že jsou moderní a efektivní. O této problematice se podrobněji

zmiňuje Božana Niševa v textu K jednomu zvláštnímu typu internacionalizů – tzv. emotikony a akronymy.⁵² Téměř vyčerpávající seznam akronymů můžeme nalézt na internetovém serveru www.wikipedia.org, ale samozřejmě i na dalších webových stránkách.

V příloze 1 uvádíme stručný přehled některých frekventovaných zkratk.

Účastníci komunikace prostřednictvím internetu si umějí poradit i s absencí neverbálních a parajazykových prostředků. Gesta, mimiku, intonaci, hlasitost či náladu pisatele může vystihnout užívání interpunkčních znamének, psaní velkých písmen, duplikace písmen a především dnes velmi oblíbené emotikony, které většinou z běžného jazyka známe pod označením „smajlíky“.

Emotikony jsou schopné vyjádřit různé pocity pisatele. Tento prostředek se dnes již užívá i mimo oblast počítačů. Nalezneme je v mobilní komunikaci, v dopisech, v kritikách, dokonce i člancích a knihách.

Pro upřesnění jednotlivých pocitů pisatele přikládáme v příloze seznam, který lze nalézt na mnohých webových stránkách. My jsme vybrali stručný seznam z internetového serveru www.wikipedia.org, který uvádíme v příloze 2.

---

⁵² srov. Niševa, B.: K jednomu zvláštnímu typu internacionalizmů – tzv. emotikony a akronymy. In *Internationalizmy v nové slovní zásobě*. In *Sborník příspěvků z konference Praha, 16.–18. června 2003*, Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, Praha 2003, str. 220

2.9 Nestálost sociolektu v oblasti informačních technologií

V dnešní době je oblast informačních technologií jedním z nejrychleji se rozvíjejících a nejprestižnějších oborů, což s sebou přináší také nutnost ustavičného obohacování slovní zásoby. Jazykové prostředky tohoto oboru se rozšiřují stejnou rychlostí, jakou se vyvíjejí jednotlivé programy a technologie v oblasti informačních technologií.

Hardware i software se obměňují velmi často, poněvadž jsou kladeny vyšší nároky na jejich provedení (výpočetní výkon a funkcionalitu). Zvyšuje se grafická náročnost počítačů (kvalitně provedené počítačové hry), rychlost zpracování informací a větší paměti. Výše uvedené skutečnosti vyvíjí tlak na vznik pojmenování v oblasti informačních technologií. Odborná pojmenování této oblasti zastarávají tak rychle, jak se objevují nové a vylepšené informační technologie, jež postupně vytlačují ty staré.

Počítačové firmy se snaží vymýšlet novější, vhodnější a poutavější názvy, které označují nové produkty, často se ovšem stane, že se nové pojmenování shoduje s pojmenováním již existujícím. Jak jsme již výše zmínili, synonymita i homonymita výrazů v informačních technologiích jsou častým jevem, který je ovšem nežádoucí, a často zabraňuje efektivní komunikaci.

Slangová pojmenování se značně liší také dle jednotlivých krajů. Repertoár slangových výrazů je přizpůsoben jednotlivým nářečným variantám českého jazyka. Přes tuto zkušenost můžeme obecně říci, že pojmenování, která přejímáme a odvozujeme z anglického jazyka, jsou víceméně stejná či velmi podobná na celém území České republiky (např. *komp*), zatímco pojmenování, která jsou tvořena na základě přenesení významu, se liší dle krajových variant (např. *dělo*, *mašina*).

3 Vznik slangových pojmenování z oblasti informačních technologií

3.1 Tvoření slangových pojmenování v oblasti informačních technologií

Slangová slovní zásoba oblasti informačních technologií je bohatá, neustále se pozměňuje a rozšiřuje. Její vývoj je velice rychlý a přímo závislý na vývoji informačních technologií. Mnoho slangových výrazů, které byly používány před deseti lety, již dnes cítíme jako zastaralé a nemůžeme je užít, aniž bychom působili komicky nebo pozměnili význam výpovědi (např. dělo – výkonný počítač). Na druhou stranu najdeme velký počet pojmenování, která přežívají a jsou neustále aktuální (bug – závada).

Pojmenování sociolektu oblasti informačních technologií vznikají různými způsoby. Dílem vznikají nová slova, dílem se významově mění slova již existující, ustalují se slovní spojení, slova se zkracují, překrucují či přejímají z anglického jazyka. Různá tvoření nových slangových pojmenování jazyka počítačů ale nemají stejné zastoupení.

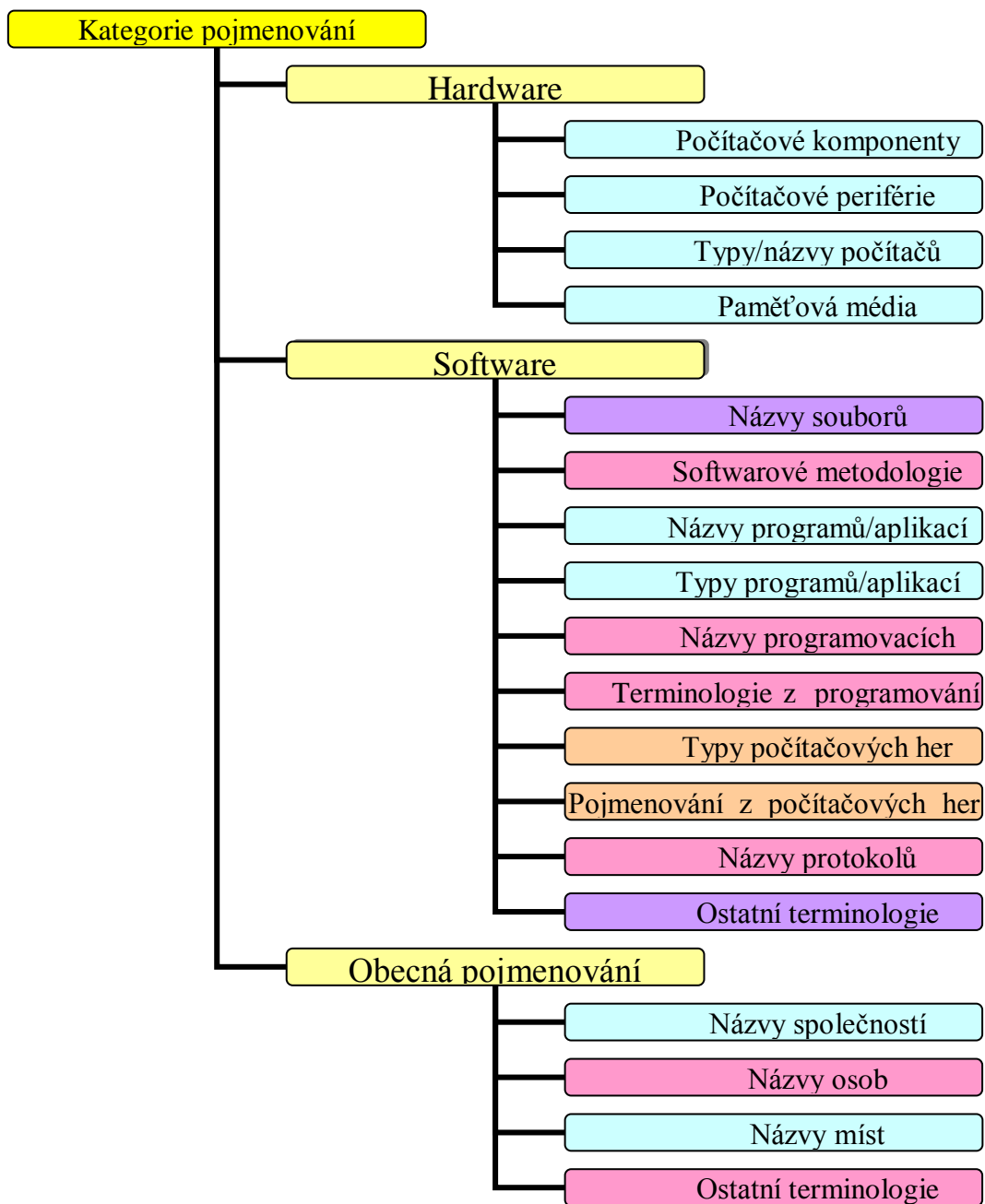
Ve slovníku můžeme nalézt různé slovní druhy, přičemž nejhojnější zastoupení mají podstatná jména (přes 350 výrazů), dále slovesa (přes 200 výrazů), své zastoupení zde ovšem mají též přídavná jména (přes 20 výrazů) a ustálené fráze (15 výrazů).

3.2 Podstatná jména

Podstatná jména jsou kategorií, která ve slovníku slangových výrazů tvoří majoritní část. Užívání podstatných jmen v sociolektu oblasti informačních technologií je naprosto nezbytné, neboť pojmenovávají entity, které jsou jádrem informačních technologií.

Podstatná jména jsme rozdělili do tří hlavních kategorií a pro lepší přehlednost dále do logických subkategorií. Tyto kategorie nám pomohly, abychom mohli porovnat poměr zastoupení pojmenování v jednotlivých skupinách, a usnadnily nám studium slovotvorných postupů pojmenování. Na jejich základě si dále můžeme ujasnit, která pojmenování se užívají spíše odbornou veřejností a která jsou rozšířenější mezi více uživateli.

Zvolili jsme následující členění:

Legenda:

- termíny známé i běžným uživatelům
- termíny známé zvláště odborné veřejnosti
- termíny známé zvláště hráčům počítačových her
- termíny známé odborné veřejnosti i běžným uživatelům

3.2.1 Sémantické pole oblasti hardware

Do kategorie hardware neřadíme jen počítač samotný, ale do jejího rámce zahrnujeme také počítačové komponenty, počítačové periférie, typy a názvy počítačů, paměťová média a další.

3.2.1.1 Počítačové komponenty

Počítačové komponenty tvoří vlastní jednotku, bez které by se oblast informačních technologií neobešla, a to počítač.

Velmi produktivní způsob tvoření pojmenování této kategorie je tvoření pomocí přípon. Frekventované přípony jsou -ka (*dívídiromka*, *eternetka*, *flopka*, *keška*, *ramka*, *romka*, *sídiromka*, *síťovka*, *základka*, *épromka*, *eternetka*), -ovka (*disketovka*, *síťovka*, *základovka*, *zvukovka*), -čko (*ágépěčko*, *céděčko*, *cépéúčko*), -na (*atina*, *flopina*, *kejsna*, *dokina*, *partyšna*), -árna (*disketárna*, *grafárna*, *zvukárna*), -ák (*procák*, *reprák*), -áč (*flopáč*), -ík (*procík*), -le (*kastle*).

Dále zde nalezneme názvy tvořené přenesením významu (*bedna*, *bedničky*, *bedýnky*, *grafika*, *kšanda*, *železo*), pojmenování tvořená univerbizací (*disketárna*, *disketovka*, *dívídiromka*, *dokina*, *lokál*, *grafika*, *síťovka*, *základka*, *základovka*, *zvukárna*, *zvukovka*), pojmenování tvořená vynecháním jednoho slova ze sousloví (*bord*, *celer*), názvy přejaté z anglického jazyka bez přidání přípony (*spíkr*, *kejs*, *keš*), názvy prostředků, které převzaly jméno od společnosti (*envídia*, *intel*) a kalky z anglického jazyka (*železo*).

Do této skupiny řadíme též pojmenování, které vzniklo na základě fonetické podobnosti anglického slova *hardware*, zkráceně *hard* s plnovýznamovým českým slovem *hadr*. Nejedná se zde o pojmenování na základě přenesení vnitřní nebo vnější podobnosti, nýbrž se jedná o vytvoření přesmyčky anglického *hard* na české *hadr*.

Pojmenování *deska* vzniklo elipsou adjektiva v kalku původního *mother board* (základová deska).

3.2.1.2 Počítačové periférie

Počítačové periférie jsou nepostradatelnou součástí počítače. Umožňují interakci mezi počítačem a uživatelem. Řadíme sem veškerá externí zařízení, která můžeme připojit k počítači. Počítačové periférie dělíme na dvě skupiny: vstupní (myš, klávesnice apod.) a výstupní (monitor, tiskárna apod.). V naší práci jsme vstupní i výstupní periférie začlenili společně do jednoho oddílu.

Do této skupiny řadíme pojmenování vzniklá pomocí přípon -čko (*céertéčko*, *elcédéčko*), -ák (*džoják*, *myšák*), -(ov)ka (*inkoustovka*, *jehlička*, *kanonka*, *lejzrovka*, *optika*), -as (*moňas*), -ítko (*myšítko*), -(ova)dlo (*skrolovadlo*). Některá z těchto pojmenování vznikla univerbizací (*inkoustovka*, *jehlička*, *lejzrovka*, *optika*). Nalezneme zde i pojmenování výrobků, jež jsou odvozena od názvů společností (*kanonka*), a pojmenování vzniklá na základě přenesení významu (*klapka*, *krysa*, *myšák*, *myška*, *poštéváček*, *poštévák*).

3.2.1.3 Typy a názvy počítačů

Počítač je hlavním předmětem oblasti informačních technologií, a tak je samozřejmé, že se jich na světovém trhu objevuje velké množství. Můžeme je třídit dle typů, určení, konfigurací nebo výkonostních parametrů.

Pojmenování v kategorii typy a názvy počítačů jsou tvořena především pomocí přípon. Nejproduktivnější přípona této skupiny je -čko (*átéčko, ikstéčko, pécéčko, pédéáčko, písíčko*). Další přípony jsou -na (*workstejšna*), -ík (*kompík*), -ko (*pecko*), -l (*kompl*), -as (*noťas, nouťas*), -dlo (*písídlo*).

Další pojmenování v této skupině vznikají na základě přenesení významu slov (*dělo, mašina, stroj, strojovna*), ale najdeme zde také pojmenování vzniklá zkrácením slova (*komp, mek, palm*), kalky z anglického jazyka (*jablko, jabko, notes*), názvy výrobků, které převzaly jméno od společnosti (*mek*), názvy utvořené zkomolením českého slova (*pičitač*).

3.2.1.4 Paměťová média

Počítač a celá oblast informačních technologií je mimo jiné určena i k uchovávání dat a informací, a proto jsou její nezbytnou součástí paměťová média, která můžeme třídit prvotně na externí a interní zařízení anebo dle kapacity paměti.

Pojmenování této skupiny jsou tvořena zvláště pomocí přípon. Často užívané přípony jsou -čko (*áčko, céčko, děčko, éčko, ervéčko*), -ko (*dívko/dítko, efko*), -eso (*cédeso*), -ka (*fleška/flashka*). Nalezneme zde i pojmenování tvořená pomocí koncovky -o (*cédo*).

Další názvy paměťových médií vznikají přenesením významu slov, a to na základě vnější podobnosti (*klíčenka, placka*) nebo vnitřní (*třiapůlka*).

3.2.2 Sémantické pole oblasti software

Software je základní vybavení počítače. Spolu s hardware vytváří základní jednotku informačních technologií – počítač. Do této kategorie zahrnujeme veškeré programové vybavení počítače, které je důležité jak pro samotný chod počítače, tak pro práci jednotlivých uživatelů.

3.2.2.1 Názvy souborů

Názvy souborů představují početnou skupinu v softwarových pojmenováních. Soubor označuje v oblasti informačních technologií určitou posloupnost bytů uloženou na nějakém médiu. Typy souborů se od sebe liší podle názvu, velikosti a dalších atributů, které využívá operační systém.⁵³

Nejvíce názvů souborů je tvořeno pomocí přípon. Produktivní přípony jsou -čko (*avíčko*), -ák (*baťák*, *konfigurák*, *svapák*), -ka (*empéetrojka*, *empétroska*), -áč (*exáč*), -ík (*fajlík*).

Další slangová pojmenování se přejímají z anglického jazyka bez přidání přípony (*empeg*, *fajl*, *řídmi*) nebo vznikají zkomolením slova (*empétroska*).

---

⁵³ srov. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor>, z 4.3.2010

3.2.2.2 Softwarová metodologie

Softwarová metodologie je kategorie, do které řadíme obecná pravidla, postupy a procesy, jež jsou v některých oblastech informačních technologií nezbytné pro efektivní používání počítačů.

V této kategorii nalezneme pojmenování tvořená prostřednictvím přípon -áčko (*emdéáčko, erefcéčko*), -éčko (*péócéčko*) a -ák (*sekvenčák*), pojmenování vzniklá univerbizací (*fisibilita, sekvenčák*) a názvy vzniklé zkomolením slov (*ichtil*).

3.2.2.3 Názvy programů a aplikací

Nutnost pojmenovávat programy a aplikace vzniká přirozeně s používáním počítačů. Uživatel pracující s počítačem využívá běžně jeho softwarové vybavení (programy, aplikace), a tak cítí potřebu přizpůsobovat oficiální názvy každodenní mluvě.

V této skupině je velmi časté tvoření pomocí přípon. Produktivní přípony jsou -ko (*ajsko, bépéemko, cévéesko, esvéenko, téesko*), -íčko (*amíčko, demíčko, véíčko*), -ák (*antivirák*), -ačka (*aplikačka*), -éčko (*ávégéčko, íercéčko*), -ovadlo (*četovadlo, chatovadlo*), -oška (*databoška*), -ýčka (*entýčka*), -éčka (*ikspéčka*), -ajko (*víajko*), -na (*wikina/vikina*), -ousy (*woknousy/voknousy*).

Další slangová pojmenování vznikají univerbizací (*antivirák, direkty, ofisy*), na základě přenesení významu (*bacil, červ, červík*), přejímají se z anglického jazyka bez přidání přípony (*blog*), tvoří se použitím pouze jednoho slova sousloví (*dos, mozilla*) nebo jsou doslovně přeložena z anglického jazyka (*vokna/wokna*).

V této kategorii nalezneme i způsoby tvoření pomocí vokalizací zkratk (*apépé, débé*), převedení jména programu na produkt (*excel, word*), nový název vzniká též z označení typu programu (*devadesát osmičky, pětadevadesátky*) nebo se využívá podobnosti anglického pojmenování s českým (*widle/vidle, bloček*).

3.2.2.4 Typy programů a aplikací

Programů a aplikací nacházíme velké množství. Programy a aplikace slouží nejen pro plynulý chod počítače (systémový software), ale také umožňují uživateli smysluplně a efektivně počítač využívat (aplikační software).⁵⁴

V rámci této skupiny se pojmenování utváří pomocí přípon -ěčko (*détépěčko*), -áčko (*dévéháčko*), -íčko (*íárpíčko*), -ko (*iesko, oesko, síáremko*), -ač (*pakovač*), -na (*proksina*), -ák (*texták*).

---

⁵⁴ srov. http://cs.wikipedia.org/wiki/Po%C4%8D%C3%ADta%C4%8Dov%C3%BD_program, 31.1.2010

Další pojmenování této skupiny vznikají použitím pouze jednoho slova sousloví (*demo, excel, ofisy*), jsou přejímána z anglického jazyka beze změny (*konzole, krek, peč, vizivik*) nebo jsou utvořena na základě přenesení významu (*démon, kytká, pakovač, záplata*). Nalezneme zde kalky z anglického jazyka (*démon, záplata*) nebo pojmenování univerbizovaná (*instalačka, kanclaplikace, texták, trojan*).

3.2.2.5 Názvy programovacích jazyků

Pojmenování z kategorie programovacích jazyků jsou spíše určena odborné veřejnosti. Programovací jazyky jsou používány v komunikaci mezi programátory a počítači a slouží k vytváření jednotlivých programů. Mohli bychom říci, že se jedná o formální jazyk, který slouží k zápisu algoritmů.⁵⁵

Slangová pojmenování programovacích jazyků jsou tvořena téměř výhradně pomocí přípon -ěčko (*áespéčko, céčko, péhápéčko*), -íčko (*cégéíčko*), -ko (*hátéemelko, iksemelko, péhápko*).

Chtěli bychom upozornit na slangové pojmenování *packal*, které označuje programovací jazyk Pascal. Toto pojmenování vzniklo díky podobnosti názvu programu Pascal a českého slova „packal“.

---

⁵⁵ srov. http://cs.wikipedia.org/wiki/Programovac%C3%AD_jazyk, z 31.1.2010

3.2.2.6 Terminologie programování

Terminologie z programování se velmi úzce pojí s kategorií programovacích jazyků. Hlavními uživateli těchto pojmenování jsou programátoři, pro jejichž práci je nezbytná znalost programovacích jazyků a dalších odborných záležitostí, které ovšem zůstávají většinou široké veřejnosti utajené.

I v této kategorii jsou pojmenování tvořena různými prostředky. Nejčtenější zastoupení má tvoření pomocí přípon, a to přípon -áč (*bináč*), -ár (*binár*), -árka (*binárka*), -ko (*déelko*), -ěčko (*erefcéčko*, *idéčko*), -íčko (*guíčko*), -ka (*procka*, *specka*), -ák (*zdroják*) a koncovka -a (*fičura*, *ívnta*, *konekšna*).

Dále zde nalezneme pojmenování vzniklá na základě přenesení významu (*balíček*, *balík*, *fronta*, *gramatika*, *knihovna*), zdrobnělá pojmenování (*butonek*, *fičurka*), pojmenování přejatá z anglického jazyka bez přidání přípony (*bin*, *debug*, *debugr*, *error*), pojmenování vzniklá použitím pouze jednoho slova sousloví (*beta*).

3.2.2.7 Typy počítačových her

Počítačové hry jsou většinou druh software, s nímž se setkává zejména mladší uživatelská generace. Můžeme říci, že počítačová hra slouží k zábavě a relaxaci a tvoří nezanedbatelné procento v obchodu s informačními technologiemi. Typů her existuje vícero. Objevují se například hry hrané prostřednictvím internetu, hry hrané na jednom počítači nebo na místní síti mezi větším množstvím uživatelů.

Pojmenování jsou v této kategorii vytvářena především pomocí přípon -ko (*efpéesko*), -ěčko (*erpégéčko*), -ovka (*onlajnovka*), -ka (*třípieska*, *týpieska*).

Další pojmenování vznikají na základě vnitřní podobnosti (*střílečka*, *třípieska*, *týpieska*). Najdeme zde zastoupení i zkratkových slov (*hafka*).

3.2.2.8 Pojmenování z oblasti počítačových her

Uživatelé hrající počítačové hry spolu nezdědkakdy o těchto hrách komunikují, a tak vzniká potřeba využívat slangu i v této oblasti.

Slangová pojmenování této kategorie vznikají pomocí přípon -ěčko (*efvéčko*), -eska (*gameska*), přejímají se z anglického jazyka bez přidání přípon (*čít*) nebo se utvářejí zkratková slova (*vofko*).

3.2.2.9 Názvy protokolů

Protokoly vznikají a vyvíjí se s rozvojem informačních technologií, když je nezbytné stanovovat formalizovaná pravidla a postupy pro komunikaci mezi počítačovými komponenty nebo počítači.

Pojmenování této kategorie vznikají výhradně pomocí přípon -ina (*ajpina*), -ěčko (*eftépéčko*, *eseftépéčko*, *hátétépéčko*, *ípéčko*, *údépéčko*, *útépéčko*), -ýpko (*eftýpko*, *eseftýpko*, *ftýpko*), -ípko (*týsípko*).

3.2.2.10 Ostatní terminologie

V oddílu ostatní terminologie nalezneme pojmenování, která jsme nebyli schopni roztrždit do jednotlivých skupin, poněvadž jsou to pojmy buďto obecné, anebo bychom neměli pro jednotlivé kategorie dostatek termínů.

V této skupině nalezneme pojmenování tvořená pomocí přípon, a to přípon -ačka (*animačka*), -ek (*banerek*), -ík (*číselník*, *softík*), -etka (*déemzetka*), -na (*komandlajna*, *kůkina*, *opšna*), -ko (*ócéerko*, *úemelko*, *véesdéelko*), -a (*sajta*, *templejta*), zdrobnělá pojmenování (*banerek*, *softík*), pojmenování tvořená univerbizací (*číselník*, *komandlajna*), přejatá z anglického jazyka bez přidání přípony (*defnal*, *růt*), pojmenování utvořená na základě přenesení významu (*díra*, *klíč*, *strom*), zkratky (*giga*, *soft*) a pojmenování vzniklá použitím pouze jednoho slova sousloví (*vokno*).

3.2.3 Obecná pojmenování

3.2.3.1 Názvy společností

Mezi největšími společnostmi, které se zabývají informačními technologiemi, řadíme společnosti IBM, AMD a HP. Aktuálně užívané slangové výrazy jsou odvozeny od těchto zkratk a tvoří se pomocí přípon -éčko (*áemdéčko*, *hápéčko*) a -ka (*ajbíemka*).

3.2.3.2 Názvy osob

Téměř každý člověk dnešní doby využívá počítač, ať už na profesní, nebo zájmové úrovni, a tak není divu, že názvy osob jsou nejproduktivnější kategorií podstatných jmen.

V této skupině nalezneme označení osob kvalifikovaných pro práci s počítačem (*admin, ajťák, architekt, daták, débéáčko, eusák, íespík, integračník, kodér, projekták, růť, sekuriťák, servisák, síťář, viking*), odborníky v programovacích jazycích (*bejzikář, céčkař, džavista, javista, packalista*), osoby užívající různé typy systémů, programů, výrobků (*áemdéčkař, juniksář, linuxsář, sapista, uniksář, windousář/vindousář, wordista*), ale též hanlivá označení osob (*bastlíř, béefúčko, prgátor*) nebo označení osob věnujících se hraní počítačových her (*čítr, gamesík, gamesník, kempa, lama, lamer, lejmr, lůzr, nůb/noob, pařan, pařanka, paříč, paříčka, progejmr, skiller/skilr, snajpa*) a v neposlední řadě názvy osob využívajících jakýmkoli způsobem internet (*blogař, blokař, interneták*) a další názvy označující uživatele počítače (*jůzr, koncák, userák, uživák*), zákazníky počítačových firem (*kaštan, vokurka*), zasílatele nevyžádaných e-mailů (*spemr*) a osobu načerno sdílející programy (*varezák*).

V kategorii osob se nejvíce užívají přípony -ář/ář (*áemdéčkař, bejzikář, blogař, blokař, céčkař, juniksář, linuxsář, síťář, uniksář, windousář/vindousář*), -ák (*daták, eusák, interneták, koncák, projekták, sekuriťák, servisák, userák, uživák, varezák*), -ista (*džavista, javista, packalista, sapista, wordista*), ale frekventované jsou i další přípony, jako -ík (*gamesík, íespík*), -ník (*gamesník, integračník*), -er/ér (*kodér, lamer*), -íř

(*bastlíř*), -áčko (*déběáčko*), -účko (*béefúčko*), -an (*pařan*), -ič (*pařič*), -ka (*pařanka, pařička*), -or (*prgátor*) a koncovka -a (*lama, kempa, snajpa*).

Názvy osob se v sociolektu oblasti informačních technologií netvoří pouze pomocí přípon. V zastoupení jsou zde pojmenování vzniklá zkrácením slov (*admin*), názvy přejaté z anglického jazyka bez přidání přípony (*čítr, jůzr, skiller/skilr, spemr*), pojmenování na základě přenesení významu (*architekt, kaštan, lůzr, vokurka*) a názvy vzniklé spojením anglických slov, popř. zkratk (*progejmr, viking*).

Za zmínku stojí pojmenování, která jsou utvořena analogicky dle anglického jazyka, ale přímo v angličtině neexistují. Jedná se např. o označení špatného hráče počítačové hry: *lejmr*. Na základě anglického přídavného jména *lame* (chabý) bylo pomocí typické přípony -er pro vznik názvů osob v anglickém jazyce utvořeno pojmenování *lamer/lejmr* (jako např. *skill-skiller, spam-spamer*).

Další skupinou pojmenování v kategorii názvů osob jsou slova přejatá z anglického jazyka beze změny, ale jejich původní význam se v českém jazyce mění na základě přenesení významu. Pojmenování *ruť* v sociolektu oblasti informačních technologií označuje uživatele s největším oprávněním v systému Unix, ale původní význam anglického slova *root* je kořen neboli také kořenový, nejvyšší adresář.

Rádi bychom ještě upozornili na pojmenování *nůb/noob*. Toto označení začátečníka v hraní počítačových her je přejaté ze slangu anglického jazyka. Při hledání překladu tohoto pojmenování do českého jazyka jsme zjistili, že

vzniklo spojením anglických slov „new boy“ (nový chlapec). Toto spojení bylo zkráceno v šedesátých letech na „newbie“ a postupně se z něj utvořila nejužívanější varianta „noob“.⁵⁶

3.2.3.3 Názvy míst

Názevů míst jsme v sociolektu oblasti informačních technologií příliš nezaznamenali. Je to zřejmě způsobeno tím, že předmět informačních technologií není zaměřen na místa, kde by se dané osoby setkávaly, místa nejsou relevantní. Pokud si osoba užívající počítač chce s někým popovídat nebo jej vidět, obvykle se tak děje pomocí počítače, a to pomocí speciálních programů a prostřednictvím internetu.

Pokud nejsme vlastníky počítače, můžeme se uchýlit do internetové kavárny, zvané slangově *internetovka*.

3.2.3.4 Ostatní názvosloví

V rámci ostatních názvosloví v oblasti informačních technologií nalezneme ještě mnoho dalších pojmenování, která jsou hůře zařaditelná do jednotlivých kategorií. Jedná se o názvy standardů, oblast internetu a intranetu, počítačové sítě a technologie, jejich aktualizace a další.

---

⁵⁶ srov. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Noob>, z 4.3.2010

I v této kategorii jsou pojmenování tvořena různými způsoby. Řadíme sem názvy tvořené zkrácením slov (*bezdrát, domča, inet, net*), pojmenování tvořená přenesením významu (*zrcadlo*), kalky z anglického jazyka (*modrozub*), pojmenování přejatá z anglického jazyka, bez přidání přípony (*apgrejd, dablklik*) a názvy tvořené pomocí přípon -éčko (*ergébéčko*), -ka (*lanka*), -ko (*útéefko, vépéencko*).

3.3 Podstatná jména slovesná

V sociolektu oblasti informačních technologií najdeme mnoho frekventovaných sloves, a tak není divu, že se objevuje tendence vytvářet na jejich základě podstatná jména slovesná.

Podstatná jména slovesná v sociolektu oblasti informačních technologií vznikají od již dříve existujících českých sloves, u kterých došlo k sémantickým posunům, např. *balení*, *brousení*, *brouzdání*, *kousnutí*, *zamrznutí*, *zaseknutí*, *zmrznutí*, nebo odvozením od anglických sloves: *debugování*, *defrag*, *grabování*, *grebování*, *kešování*, *trasování*.

Velmi produktivní přípony užívané pro tvoření podstatných jmen slovesných jsou -ování (*debugování*, *grabování*, *grebování*, *kešování*, *trasování*), -ení (*balení*, *bastlení*, *brousení*) a -ání (*brouzdání*) .

3.3.1 Jména přechýlená

Většina slangových názvů osob se řadí k pojmenování rodu mužského, což zcela jistě vyplývá ze skutečnosti, že oblast informačních technologií je stále ještě doménou mužského pohlaví. Velmi výjimečně můžeme nalézt jména přechýlená, u kterých je téměř výhradně neproduktivnější příponou -ka: *konzultantka, pařanka, paříčka, prgátorka*.

3.4 Přídavná jména

V sociolektu oblasti informačních technologií najdeme kromě podstatných jmen a sloves také nezanedbatelné množství přídavných jmen.

Přídavná jména se zde odvozují jak od podstatných jmen, tak od sloves.

První skupinou jsou přídavná jména relační, která naznačují specifický vztah k určitému podstatnému jménu: k programu, programovacímu jazyku, apod. Produktivní příponou této skupiny je přípona -ový: *ágépéčkový*, *céčkový*, *inetový*.

Další skupinou jsou adjektiva kvalitativní, která mohou vyjádřit různou intenzitu vlastností. Nalezneme zde následující pojmenování: *čistý*, *děravý*, *líný*, *ostrý*.

Adjektiva odvozená od sloves vyjadřují dějový příznak či vlastnost z děje plynoucí ⁵⁷.

V této skupině najdeme jak adjektiva procesuální, která jsou většinou odvozena od ženského tvaru přechodníku přítomného a koncovky -í ⁵⁸: *balící*, *běžící*, *pakovací*, *trasovací*, tak adjektiva rezultativní: *kompresnutý*, *nadupaný*, *našlapaný*, *odpálený*, *rozpakovaný*, *zapakovaný*, *záplatovaný*.

---

⁵⁷ *Příruční mluvnice češtiny*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2001, str. 172

⁵⁸ Tamtéž, str. 172

Produktivní přípony rezultativních přídavných jmen jsou -nutý (*kompresnutý*), -aný (*nadupaný, našlapaný, rozpakovaný, zapakovaný, záplatovaný*), -ený (*odpálený*).

Několik přídavných jmen v sociolektu informačních technologií je tvořeno zkrácením stávajících přídavných jmen a jsou používána v nesklonných variantách: *analog, digi*.

Rádi bychom upozornili na zvláštní skupinu adjektiv zahrnující přídavná jména relační, která sice vyjadřují obecný vztah k podstatnému jménu (*kompatibilní*), ale zároveň v sobě nesou hodnotící aspekt uživatele takového pojmenování. Jedná se většinou o fonetickou podobnost užívaných slov (*kompatidebilní*).

3.5 Slovesa

V sociolektu oblasti informačních technologií jsou slovesa velmi silně zastoupena. Převážná část sloves je přejata z anglického jazyka a přizpůsobena českému fonologickému a morfologickému systému. Některá slovesa jsou česká a při užívání mění význam (*jet, přemýšlet, přetéct, umřít, žrát*).

3.5.1 Suffixace

Odvozování sloves pomocí sufixů je v sociolektu informačních technologií běžnou záležitostí. Funkci odvozovacího sufixu plní většinou infinitivní kmenotvorný formant -nou-, -e-/ -ě-, -i-, -a-, -ova-.⁵⁹

Nejvíce sloves sociolektu oblasti informačních technologií se řadí do druhé slovesné třídy, tzn. jsou utvořena pomocí kmenotvorného formantu -nou- a řadí se ke vzorům minout a tisknout:

- *abortnout, apgrejdnout, aploudnout, apnout, atačnout, bekapnout, brejknout, bůkmarknout, bůtnout, čeknout, dablkliknout, deřagnout, dilítnout/deletnout, deplojnout, dialnout se, dragnout, daunloudnout/downloadnout, eskejpnout, exitnout, exnout, fixnout, flešnout/flashnout, forvardnout, grabnout, grebnout, helpnout, hryznout se, chcípnout, iskejpnout, killnout/kilnout, kleknout, kliknout, klírnout, komitnout, konektnout se, kontrolnout, kopnout, kousnout se,*

---

⁵⁹ *Příruční mluvnice češtiny*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2001, str. 184

krachnout, kreknout, kvitnout, launčnout, lehnout, lognout se, loudnout, mailnout, mesnout, můvnout, naběhnout, nakopnout, natáhnout, odbouchnout, odklepnout, pablišnout, pejstnout, plugnout/plagnout, promptnout, provajdnout, rajsnout, rebůtnout, regnout se, rejůznout, remůvnout, resnout, restornout, rezetnout, reznout, rezůmnout, rilísnout, ripnout, rolbeknout, sabskrajbnout, sejfnout, sejvnout, selektnout, skipnout, skrolnout, smahnout, spadnout, stáhnout, suspendnout, svičnout, šatnout, trankejtout, ukliknout se, usnout, vytuhnout, zamrznout, zaseknout se, zatuhnout, zčeknout, zkomitnout, zkopnout, zmrznout.

Další produktivním kmenotvorným formantem je sufix *-ova-*, který spadá do šesté slovesné třídy ke vzoru *kupovat*:

- *adminovat, alajnovat, alertovat, alokovat, apgrejdoval, bekapovat, blogovat, četovat, čítovat, debugovat, disejblovat, dokovat, fixovat, forvardovat, googlovat/gůglovat, chatovat, kešovat, klastrovat, logovat, nabařovat, nabůtovat, naforvardovat, nakešovat, nakonektovat se, nalinkovat, nalogovat se, naskriptovat, nastrímovat, našérovat, odentrovat, ohandlovat, opečovat, otagovat, pakovat, přimountovat, rebůtovat, selektovat, sesortovat, skrolovat, sortovat, spemovat, strímovat, surfovat, svapovat, šedulovat, trasovat, vynalovat, vyprintovat, zabekapovat, zahešovat, zakomentovat, zalogovat se, zaperzistovat, záplatovat, zapoznámkovat, zararovat, zasemblovat, zatarovat, zazipovat, zkomitovat, zkompileovat, zlokalizovat, znalovat, zreversinženýrovat.*

Nezanedbatelnou skupinou jsou také slovesa s kmenotvornou hláskou -i-, která se začleňují pod čtvrtou slovesnou skupinu ke vzoru prosit:

- *balit, bastlit, brousit, dobastlit, gamesit, internetit, konvertit, krmit, krosit, ladit, nahodit, nainstalit, nakonektit se, odchytit, odpálit se, pálit, pařit, printit, progejmit, rozbalit, smažit, sortit, vygúglit, vyprintit, zabalit, zapařit, zasemblit, zkompilit, zrcadlit.*

Poslední skupinkou, která se objevuje v sociolektu oblasti informačních technologií, jsou slovesa patřící do páté slovesné skupiny (vzor volat, mazat) s kmenotvorným formantem -a-:

- *běhat, brouzdat, hrabat, chroupat, chrochtat, nabourat se, nasypat, odspat, padat, prgat, proklikat se, stíhat, uspat.*

3.5.2 Prefixace

V sociolektu oblasti informačních technologií nenajdeme pouze slovesa tvořená sufixy, ale také odvozená pomocí prefixů.

Nejčastěji se setkáváme s následujícími prefixy: na- (*nabafrovat, naběhnout, nabourat, nabůtovat, naforvardovat, nahodit, nainstalit, nakešovat, nakonektit se, nakonektovat se, nakopnout, nalejt, nalinkovat, nalít, nalogovat se, naskriptovat, nastrímovat, nasypat, našérovat,*

natáhnout), *od-* (*odbrouchnout*, *odentrovat*, *odchytit*, *odklepnout*, *odpálit se*, *odspat*), *vy-* (*vygúglit*, *vynalovat*, *vyprintit*, *vyprintovat*, *vytuhnout*), *za-* (*zabalit*, *zabekapovat*, *zahešovat*, *zakomentovat*, *zalogovat se*, *zamrznout*, *zapařit*, *zaperzistovat*, *zapoznámkovat*, *zararovat*, *zaseknout se*, *zatarovat*, *zatuhnout*, *zazipovat*), *z-* (*zasemblit*, *zasemblovat*, *zčeknout*, *zkomitnout*, *zkomitovat*, *zkompilit*, *zkompilovat*, *zkopnout*, *zlokalizovat*, *zmrznout*, *znavovat*, *zreversinženýrovat*).

Další prefixy užívané pro odvozování sloves v sociolektu oblasti informačních technologií jsou: *o-* (*ohandlovat*, *opečovat*, *otagovat*), *pro-* (*progejmit*, *proklikat se*), *roz-* (*rozbalit*), *se-* (*sesortovat*) a *u-* (*ukliknout se*).

3.6 Frazologismy

Slovník sociolektu oblasti informačních technologií zahrnuje kromě jednoslovných pojmenování také frazeologismy. Nenalezneme jich sice velké množství, jsou však hojně užívané.

3.6.1 Frazologismy nominální

Frazologismy nominální, tzn. spojení substantiva se substantivem nebo adjektiva se substantivem, se neobjevují příliš často. Jak píše Hubáček: „Slangové frazeologismy nominální (sousloví) jsou celkem řídké, neboť jsou v rozporu s aktuální univerbizací.“⁶⁰

Příklady nominální frazeologismů jsou *modrá smrt* nebo *opičí trojhmat*.

3.6.2 Frazologismy verbální

Frazologismů verbálních, tzn. frazémů, ve kterých je řídící složkou sloveso, se v sociolektu oblasti informačních technologií objevuje více.

Hubáček vysvětluje verbální frazeologismy následujícím způsobem: „Rozumějí se jimi vazební spojení slov, z nichž alespoň jedno ztrácí svůj vlastní význam nebo nabývá významu nového.“⁶¹

Často užívaná spojení jsou následující: *být v ofku*, *hodit do slípu*, *chytnout vira*, *vyhodit alert*.

---

⁶⁰ srov. Hubáček, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Pedagogická fakulta v Ostravě, SPN, Praha, 1971, str. 12

⁶¹ srov. Tamtéž, str. 13

4 Slovníková část

4.1 *Charakteristika slovníku*

Slovník, jenž je nedílnou součástí diplomové práce, zahrnuje více než 600 pojmenování, která se používají v komunikaci v oblasti informačních technologií. Slovník zahrnuje výrazy, jež jsou známy jak odborníkům pohybujícím se v oblasti informačních technologií, tak jejich běžným uživatelům.

Většina pojmenování tohoto slovníku nejsou běžně zaznamenávána v písemné podobě, a tudíž vycházíme převážně z ústního užívání výraziva, a z toho plyne i to, že u přejímek více využíváme české výslovnosti než původní grafickou podobu.

Slovník slangových výrazů v oblasti informačních technologií byl sestaven na základě mluvy pracovníků v oblasti počítačů.

Slangová pojmenování a jejich výklad byly konzultovány s odbornými pracovníky informačních technologií a srovnány s odbornými výkladovými slovníky počítačových termínů a s anglicko-českým slovníkem.

Při vysvětlování hesel jsme se snažili o srozumitelnost a jednoznačnost výkladu, pouze v několika případech jsme museli vysvětlit heslo odborným termínem.

4.2 Struktura slovníku

Slangové výrazy uvedené ve slovníku jsou řazeny dle abecedního pořádku. Rozhodli jsme se pro toto řazení z důvodu nepoměru jednotlivých tematických skupin a dále pro snadnější vyhledání určitého pojmenování. Pro počítačového laika je většina slangových pojmenování těžko zařaditelná do určité skupiny, a tak předpokládáme, že upřednostní vyhledávání dle abecedního pořádku.

4.3 Struktura hesla

Abecedně řazená hesla jsou seřazena následujícím způsobem:

Na samostatném, prvním, řádku zaznamenáváme lemma (tzn. nominativ singuláru podstatného jména, masculinum přídavného jména, infinitiv slovesa), napsané tučným typem písma.

Na druhém řádku uvádíme kurzivou základní mluvnické údaje.

U podstatných jmen jde o koncovku druhého pádu a mluvnický rod, uvedené zkratkami (s – střední rod, ž – ženský rod, m – mužský rod). U pomnožných podstatných jmen uvádíme zkratku pomn. a do závorek připisujeme koncovku šestého pádu množného čísla.

Přídavná jména jsou označena zkratkou slovního druhu – příd. V případě, že se jedná o nesklonná přídavná jména, uvádíme zkratku – neskl.

Předložky jsou označeny zkratkou předl.

U sloves uvádíme vid (dok. – dokonavý, nedok. – nedokonavý).

Třetí řádek obsahuje výklad významu slangového výrazu vyjádřený synonymem nebo opisem.

U polysémních pojmenování jednotlivé výklady označujeme arabskými číslicemi a uvádíme je na řádcích pod sebou.

Homonymní výrazy jsou uváděny samostatně. Každé z nich má vlastní lemma označené římskými číslicemi a vlastní vysvětlení. Homonymní pojmenování jsou uváděna pod sebou jako jednotlivá hesla.

Pokud je to pro vysvětlení nutné, uvádíme na dalším řádku v závorce informaci o původu (jazyk, zkratku nebo slovo, ze kterého je dané heslo odvozené).

V případě, že je slangový výraz hanlivý, označujeme jej zkratkou hanl.

Po stránce grafické je většina hesel problematická. Výrazy českého původu nečiní potíže, a jsou tudíž zachyceny v souladu s českými pravopisnými pravidly. Jako sporné se ukazují výrazy přejaté z cizího jazyka, v našem případě především anglického. Výrazy zachycené ve slovníku jsou čerpány z ústní komunikace, a tudíž se nemůžeme jednoznačně opřít o psanou podobu. Ve většině případů jsme se tedy rozhodli psát pojmenování dle české výslovnosti a přizpůsobit je českému fonetickému a grafickému systému (např. rebůtnout z angl. reboot). U některých pojmenování jsme cítili potřebu použít pravopis dle jazyka, ze kterého se slovo přejímá, abychom odkázali na význam výrazu, a bylo snadné slovo dohledat v překladovém slovníku. Uvádíme např. dvě grafické varianty slova, a to na řádku za sebou, oddělené čárkou. Na prvním místě je slovo s počeštěným pravopisem a na druhém

místě je uvedený výraz, který je psán dle podoby slova přejímaného z cizího jazyka.

Výslovnost jednotlivých pojmenování není ve slovníku uvedena. Většinu výrazů čteme dle českých výslovnostních pravidel, poněvadž jsou již v jistém stádiu adaptace českému fonetickému systému. Vedle pojmenování, u nichž jsme zachovali grafickou podobu jazyka, jsou na stejném řádku uvedena pojmenování adaptovaná do českého jazyka, a tudíž je vyslovujeme dle počeštěného výrazu.

4.4 Použité zkratky

angl.	- angličtina
dok.	- dokonavý
m	- mužský rod
mn.	- množné číslo
nedok.	- nedokonavý
pomn.	- pomnožné
příd.	- přídavné jméno
hanl.	- hanlivě
neskl.	- nesklonné
předl.	- předložka
s	- střední rod
ž	- ženský rod

4.5 Slovník sociolektu oblasti informačních technologií

abortnout

dok.

zrušit, přerušit, ukončit program

(z angl. abort – přerušit)

áčko

-a, s

disketová mechanika označená písmenem A

admin

-a, m

1. správce počítačových systémů;

2. uživatel s nejvyšším oprávněním pro správu dat

(z angl. administrator – správce)

adminovat

nedok.

spravovat počítačovou síť

(z angl. administrate – spravovat)

áemdéčkář

-e, m

uživatel výrobků firmy Advanced Micro Devices

(z AMD – Advanced Micro Devices)

áemdéčko

-a, s

1. přední světová společnost v oboru informačních technologií;

2. procesor od firmy Advanced Micro Devices

(z AMD – Advanced Micro Devices)

áespéčko

-a, s

skriptovací platforma společnosti Microsoft, primárně určená pro dynamické zpracování webových stránek na straně serveru

(z ASP – Active Server Pages)

ágépéčko

-a, s

1. rozhraní pro připojení grafické karty k základní desce počítače;

2. grafická karta s rozhraním typu AGP

(z AGP – Accelerated Graphics Port)

ágépéčkový

příd.

vztahující se k AGP, odpovídající jeho standardu

(z AGP – Accelerated Graphics Port)

ajbíemka

-y, ž

1. přední světová společnost v oboru informačních technologií;

2. počítač vyrobený firmou HP

(z IBM – International Business Machines Corporation)

ajpina

-y, ž

viz ípéčko

(z IP adresa – Internet Protocol)

ajsko

-a, s

komunikační software sloužící k posílání textových zpráv, offline posílání zpráv, chatování, omezenému odesílání SMS zpráv zdarma, posílání souborů, pohlednic atp.; kytka

(z ICQ – I Seek You)

ajták

-a, m

člověk pracující v oboru IT

(z IT – Information Technology – informační technologie)

alajnovat

nedok.

zarovnávat text v textovém editoru

(z angl. align – seřadit)

alert

-u, m

viz vyhodit: vyhodit alert

alertovat

nedok.

zobrazovat výstražnou hlášku

(z angl. alert – výstraha)

algáč

-e, m

algoritmus

alokovat

nedok.

1. přiřadit;
2. vymezit část paměťového prostoru (z angl. allocation – přidělení)

amíčko

-a, s

textový editor Ami Pro

analog

příd.

analogový

animačka

-y, ž

animace

antivirák

-u, m

program na ochranu před počítačovými viry; antivirový program

ápépé

neskl., s

viz aplikačka

apgrejd

-u, m

aktualizace hardware, software nebo firmware na novější nebo lepší verzi pro zlepšení jeho vlastností
(z angl. upgrade – aktualizace)

apgrejdnout

dok.

zaktualizovat hardware, software nebo firmware na novější nebo lepší verzi pro zlepšení jeho vlastností
(z angl. upgrade – aktualizovat)

apgrejdovat

nedok.

aktualizovat hardware, software nebo firmware na novější nebo lepší verzi pro zlepšení jeho vlastností
(z angl. upgrade – aktualizovat)

apina

-y, ž

sada procedur, funkcí či tříd nějaké knihovny, která je využitelná dalším programem; rozhraní pro programovou aplikaci
(z API – Application Programming Interface)

aplikačka

-y, ž

aplikace, aplikační software, veškeré programové vybavení počítače (tj. software), které je určeno pro přímou interakci s uživatelem; apépé

aploudnout

dok.

nahrát data do počítače nebo na síť; apnout, loudnout
(z angl. upload – nahrát)

apnout

dok.

viz aploudnout
(z angl. upload – nahrát)

architekt

-a, m

architekt IT; člověk zodpovědný za návrh informačních systémů /
technologií ve společnosti

atačnout

dok.

připojit přílohu, např. k e-mailu
(z angl. attachment – připojení)

átéčko

-a, s

osobní počítač firmy IBM

(z AT; IBM PC/AT)

atina

-y, ž

grafická karta od firmy ATi

ávégéčko

-a, s

antivirový program od české firmy Grisoft

(z AVG – Anti–Virus Grisoft)

avíčko

-a, s

multimediální soubor s příponou .avi

(z AVI – Audio Video Interleave)

bacil

-a, m

počítačový virus

bag

-u, m

chyba v programu nebo aplikaci

(z angl. bug – chyba)

balení

-í, s

komprimování

balicí

příd.

komprimovací

balíček

-u, m

viz balík

balík

-u, m

sada programů distribuovaných společně; balíček

balit

nedok.

viz pakovat

banerek

-u, m

reklamní plocha na webové stránce

(z angl. banner - poutač)

bastlení

-í, m

hanl. programování

bastlíř

-e, m

hanl. programátor

bastlit

nedok.

hanl. programovat; prgat

baťák

u, m

spustitelný soubor

(z přípony .bat)

bedna

-y, ž

viz kejs

bedničky

-ek, ž pomn. (6.mn. –ách)

viz bedýnky

bedýnky

-ek, ž pomn. (6.mn. –ách)

externí reproduktor k počítači; bedničky

béefúčko

-a, s

neschopný uživatel počítače

(z BFU – Bloody Fucking User)

béesodka

-y, ž

viz smrt

(z angl. BSOD – Blue Screen of Death)

běhat

nedok.

fungovat, být spuštěn (o počítači, o programu); jet

bejzikář

-e, m

člověk pracující v programovacím jazyku Basic
(z Basic)

bekapnout

dok.

zazálohovat; zabekapovat
(z angl. back-up – zálohovat)

bekapovat

nedok.

zálohovat
(z angl. back-up – zálohovat)

bépéemko

-a, s

system pro řízení procesů
(z BPM – Bussines Process Manager)

beta

-y, ž

první publikovaná verze programu

bezdrát

-u, m

bezdrátové připojení k síti nebo k internetu (WiFi)

běžící

příd.

spuštěný (o počítači, o programu)

bin

-u, m

1. viz binárka;
2. adresář se spustitelnými soubory

bináč

-e, m

viz binárka

binár

-u, m

viz binárka

binárka

-y, ž

soubor přeložený ze zdrojových kódů, jehož jednotlivé znaky mohou nabývat libovolné hodnoty určené rozsahem příslušného znakového typu;
bin 1, bináč, binár

bitmapa

-y, ž

grafický soubor

(z angl. bitmap – bitová mapa)

bloček

-u, m

viz blok

(z angl. web blog – webový zápisník)

blogař

-e, m

editor přispívající do webového zápisníku; blokař

(z angl. web blog – webový zápisník)

blok, blog

-u, m

webová aplikace obsahující příspěvky jednoho editora na jedné webové stránce; webový zápisník; bloček

(z angl. web blog – webový zápisník)

blogovat

nedok.

přispívat do webového zápisníku

(z angl. web blog – webový zápisník)

blokař

-e, m

viz blogař

(z angl. web blog – webový zápisník)

bord

-u, m

viz základovka

(z angl. mother board – základní deska)

brejknout

dok.

přerušit spuštěný program

(z angl. break – přerušit)

brousení

-í, s

prohlížení webových stránek na internetu; brouzdnání

brousit

nedok.

prohlížet webové stránky na internetu; brouzdat; surfovat

brouzdání

-í, s

viz brousení

brouzdat

nedok.

viz brousit

bůkmarknout

dok.

uložit do oblíbených internetových adres

(z angl. bookmark – záložka, odkazovací značka)

bůtnout

dok.

zavést spouštěcí systém; nabůtovat

(z angl. boot – zavést)

butonek

-nku, m

grafické tlačítko v aplikaci nebo na webové stránce

bůtovačka

-y, ž

paměťové médium sloužící ke spuštění operačního systému

(z angl. boot – zavést)

být

být v ofku: být off-line

céčkař

-e, m

člověk pracující v programovacím jazyku C++

céčko^I

-a, s

objektově orientovaný programovací jazyk C++

céčko^{II}

-a, s

1. viz cédéčko;

2. disková mechanika označená písmenem C

céčkový

příd.

týkající se programovacího jazyka C

cédéčko¹

-a, s

1. mechanika pro CD; sídíromka;

2. kompaktní disk; optický disk určený pro ukládání digitálních dat,

céčko 1, cédéso, cédo, placka

(z CD – Compact Disk)

cédéso

-a, s

viz cédéčko

(z CD – Compact Disk)

cédo

-a, s

viz cédéčko

(z CD – Compact Disk)

céertéčko

-a, s

monitor tvořený technologií CRT – klasická vakuová obrazovka

cégéíčko

-a, s

protokol pro propojení externích aplikací s webovým serverem.

(z CGI – Common Gateway Interface)

celer

-u, m

procesor Intel Celeron

cépéúčko

-a, s

procesor, centrální výkonná jednotka počítače; procák, procík
(z CPU – Central Processing Unit)

cévéesko

-a, s

systém sloužící ke správě verzí zdrojových kódů
(z CVS – Concurrent Version System)

čeknout

dok.

zkontrolovat; zčeknout
(z angl. check – kontrolovat)

červ

-a, m

druh počítačového viru; červík

červík

-a, m

viz červ

četovadlo

-a, s

1. nástroj pro krátkodobou komunikaci;
2. rozhovor dvou nebo více lidí prostřednictvím komunikační sítě;

chatovadlo

(z angl. chat – povídat si)

četovat

nedok.

komunikovat prostřednictvím komunikační sítě; chatovat

(z angl. chat – povídat si)

číselník

-u, m

seznam definovaných hodnot uložený například v databázi, číselný seznam

čistý

příd.

počítač nebo program bez virů

čít

-u, m

speciální kód, který může zadat hráč při hraní počítačové hry a tím změni chování hry

(z angl. cheat – podvod, podvádět)

čítovat

nedok.

podvádět při počítačových hrách pomocí speciálního kódu, který změní chování hry

(z angl. cheat – podvod, podvádět)

číttr

-a, m

hráč používající číty, aby podváděl

(z angl. cheater – podvodník)

dablklik

-u, m

dvojitě stisknutí myši

(z angl. doubleclick – dvojklik)

dablkliknout

dok.

stisknout tlačítko myši dvakrát za sebou

(z angl. doubleclick – dvojklik)

databoška

-y, ž

databáze; débé

dat'ák

-a, m

člověk pracující v části IT zabývající se daty informačních systémů

debug

-u, m

režim určený pro vyhledání chyb v programu

(z angl. debug – odstranit chyby)

debugování

-í, s

ladění běhu programu k odhalení chyby

(z angl. debug – odstranit chyby)

debugovat

nedok.

ladit běh programu k odhalení chyby

(z angl. debug – odstranit chyby)

debugr

-a, m

1. aplikace provádějící ladění běhu programu k odhalení chyby;

2. člověk provádějící ladění běhu programu k odhalení chyby

(z angl. debugger – program odstraňující chyby)

débé

neskl., s

viz databoška

débéáčko

-a, s

databázový administrátor

(z angl. database administrator – databázový administrátor)

déčko

-a, s

1. paměťové médium označená písmenem D;

2. disková mechanika označená písmenem D

dééelko

-a, s

funkční logický celek v programování poskytující služby pro programy;
knihovna

(z DLL – Dynamic Link Library)

déemzetka

-y, ž

speciálně zabezpečená část sítě; demilitarizovaná zóna

(z DMZ – Demilitarized Zone)

defnial

-u, m

zařízení v operačním systému Unix, do kterého lze zapsat cokoli, ale veškerá zapsaná data se nenávratně ztrácejí
(z dev/null)

defrag

-u, m

srovnání uložených dat na paměťovém médiu; defragmentace

defragnout

dok.

srovnat uložená data na paměťovém médiu; defragmentovat

dilítnout, deletnout

dok.

smazat data z počítače pomocí klávesy Delete
(z angl. delete – vymazat)

delfy

-f, ž pomn. (6. mn. –fách)

integrované grafické vývojové prostředí určené pro tvorbu aplikací na platformě MS Windows v jazyce Object Pascal
(z Delphi)

dělo

-a, s

výkonný počítač

demíčko

-a, s

viz demo

(z angl. demo – demoverze)

demo

-a, s

zkušební verze programu nebo hry; demíčko

(z angl. demo – demoverze)

démon

-a, m

program spuštěný skrytě

(z angl. daemon – démon)

deplojnout

dok.

nainstalovat aplikaci na server

(z angl. deploy – rozmístit)

děravý

příd.

obsahující nedostatky v zabezpečení (o programu)

deska

-y, ž

viz základovka

détépéčko

-a, s

typ programu pro práci s grafikou

(z DTP – Desktop Publishing)

devadesát osmičky

-ek, ž pomn. (6. mn. –ách)

operační systém MS Windows 98

dévéháčko

-a, s

datový sklad – typ systému pro ukládání a vyhodnocování dat

(z angl. DWH – Data Warehouse)

dialnout se

dok.

připojit se k internetu pomocí telefonní linky

(z angl. dial – vytočit telefonní číslo)

digi

příd., neskl.

digitální

díra

-y, ž

nedostatek v zabezpečení programu

direkty

-ektů, ž pomn. (6 .mn. –ech)

programové knihovny pro tvorbu nebo běh počítačových her a dalších
multimediálních aplikací

(z Microsoft DirectX)

disejblovat

nedok.

zakázat, deaktivovat

(z angl. disable – zakázat)

disketárna

-y, ž

viz disketovka

disketovka

-y, ž

disketová jednotka; disketárna, flopáč, flopina, flopka

dívídíromka

-y, ž

DVD mechanika

dívko, dífko

-a, s

formát digitálního optického datového nosiče

(z DVD – Digital Video Disc)

dlaždice

-e, ž

způsob uspořádání oken vedle sebe

do

předl.

viz hodit: hodit do slípu

dobastlit

dok.

hanl. doprogramovat

dokina

-y, ž

dokovací stanice sloužící pro uložení přenosného počítače obsahující
přívod elektrické energie

dokovat

nedok.

připojit přenosný počítač k dokovací stanici

domča

-i, ž

1. logická část systému;
2. část počítačové sítě;
3. internetová doména

dos

-u, m

operační systém firmy Microsoft (z MS-DOS)

daunloudnout, downloadnout

dok.

stahování dat z internetu

(z angl. download – stahovat)

dragnout

dok.

přesunout myší, přetáhnout

(z angl. drag – táhnout)

džavista

-y, *m*

viz javista

(z Java)

džoják

-u, *m*

pákový ovládač

(z angl. joystick – pákový ovládač)

éčko

-a, *s*

1. paměťové médium označené písmenem E;

2. disková mechanika označená písmenem E

efko

-a, *s*

1. paměťové médium označené písmenem F;

2. disková mechanika označená písmenem F

efpéesko

-a, *s*

typ akčních počítačových her charakteristický simulací vlastní herní

postavy

(z FPS – First–Person Shooter)

eftépěčko

-a, s

viz eftýpko

(z FTP – File Transfer Protocol)

eftýpko

-a, s

protokol aplikační vrstvy z rodiny TCP/IP určený pro přenos souborů mezi počítači, na kterých mohou být spuštěny rozdílné operační systémy; eftépěčko, ftýpko

(z FTP – File Transfer Protocol)

efvéčko

-a, s

přátelský zápas při hraní počítačové hry
(z angl. friendly war – přátelský zápas)

elcédéčko

-a, s

monitor založený na technologií LCD
(z LCD – Liquid Crystal Display))

elpétéčko

-a, s

rozhraní, které je kompatibilní s počítači IBM PC
(z LPT – Line Printer Terminal)

emdéáčko^I

-a, s

mobilní telefon s operačním systémem a dalšími pomocnými programy
(z MDA – Mobile Digital Assistant)

emdéáčko^{II}

-a, s

vývoj informačních systémů založený na modelování
(z MDA – Model Driven Architecture)

empeg

-u, m

formát videosouboru
(z MPEG – Motion Picture Experts Group)

empétrojka

-y, ž

formát ztrátové komprese zvukových souborů, založený na kompresních
algoritmu MPEG (Motion Picture Experts Group); empétroska
(z MP3)

empétroska

-y, ž

viz empétrojka
(z MP3)

entýčka

-ček, s pomn. (6. mn. –čkách)

verze operačního systému firmy Microsoft pro osobní počítače
(z Windows NT – New Technology)

envidia

-e, ž

grafická karta firmy nVidia

épromka

-y, ž

paměť ROM-RAM, jejíž obsah je mazatelný ultrafialovým zářením
(z EPROM – Erasable Programmable Read–Only Memory)

erefcéčko^I

-a, s

formalizovaný požadavek na změnu v IT systémech
(z RFC – Request For Change – žádost o změnu)

erefcéčko^{II}

-a, s

procedura pro výměnu dat mezi klientem a serverem
(z RFC – Remote Function Call)

ergéběčko

-a, s

rozdělení barev na počítači

(z angl. RGB – red, green, blue – červená, zelená, modrá)

eror

-u, m

chyba v programu

(z angl. error – chyba)

erpégéčko

-a, s

hra, v níž hráči zaujímají role fiktivních postav, které si podle daných pravidel vytvoří

(z RPG – Role Playing Game)

ervéčko

-a, s

přepisovatelný disk CD

(z CD RW – Compact Disk ReWritable)

eseftépéčko

-a, s

viz eseftýpko

(z SFTP – SSH File Transfer Protocol)

esftýpko

-a, s

1. protokol;
  2. program pro bezpečný přenos souborů prostřednictvím počítačové sítě;
- esftépéčko

(z SFTP – SSH File Transfer Protocol)

esesháčko

-a, s

1. zabezpečený komunikační protokol v počítačových sítích, které používají TCP/IP;
2. program pro zabezpečenou komunikaci

(z SSH – Secure Shell)

eskejpnout

dok.

ukončit program klávesou ESC; iskejpnout

esvéenko

-a, s

system sloužící ke správě verzí zdrojových kódů
(z SVN – Subversion)

eternetka

-y, ž

síťová karta typu Ethernet

eusák

-a, m

člověk pracující jako podpora koncových uživatelů; servisák
(z EUS – End User Support)

exáč

-e, m

přípona počítačového souboru, která označuje spustitelný soubor
(z přípony .exe)

excel

-u, m

1. tabulkový procesor Microsoft Excel;
2. dokument vytvořený v programu Microsoft Excel

exitnout

dok.

ukončit program; kvitnout

exnout

dok.

viz spadnout

fajl

-u, m

soubor; fajlík

(z angl. file – soubor)

fajlík

-u, m

viz fajl

(z angl. file – soubor)

fatka

-y, ž

1. tabulka obsahující informace o obsazení disku v souborovém systému vytvořeném pro DOS;

2. označení souborového systému

(z FAT – File Allocation Table)

fičura

-y, ž

vlastnost programu; fičurka

(z angl. feature – rys)

fičurka

-y, ž

viz fičura

(z angl. feature – rys)

fisibilita

-y, ž

studie proveditelnosti, úvodní fáze životního cyklu vývoje software

(z angl. feasibility study – studie proveditelnosti)

fixnout

dok.

opravit

(z angl. fix – opravit)

fixovat

nedok.

opravovat

(z angl. fix – opravit)

fleška, flashka

-y, ž

externí paměťové médium; klíčenka

(z angl. flash – blesk)

flešnout, flashnout

dok.

nahrát do počítače nové programové vybavení

(z angl. flash – blesk)

flopáč

-e, m

viz disketovka

(z angl. floppy disk drive – disketová jednotka)

flopina

-y, ž

viz disketovka

(z angl. floppy disk drive – disketová jednotka)

flopka

-y, ž

viz disketovka

(z angl. floppy disk drive – disketová jednotka)

forvardnout

dok.

přeposlat e-mail, zprávu; naforvardovat

(z angl. forward – předat)

forvardovat

nedok.

přeposílat e-mail, zprávu

(z angl. forward – předat)

fronta

-y, ž

seznam programů nebo úloh čekajících na zpracování

ftýpko

-a, s

viz eftýpko

gamesík

-a, m

hráč počítačových her; gamesník

(z angl. game – hra)

gamesit

nedok.

hrát počítačovou hru, krosit

(z angl. game – hra)

gameska

-y, ž

počítačová hra

(z angl. game – hra)

gamesník

-a, m

viz gamesík

giga

-a, s

gigabyte

googlovat, gůglovat

nedok.

hledat informace pomocí vyhledávače www.google.com

grabnout

dok.

viz grebnout

(z angl. grab – uchopit)

grabování

-í, s

viz grebování

(z angl. grab – uchopit)

grafárna

-y, ž

viz grafika

grafika

-y, ž

grafická karta; grafárna

gramatika

-y, ž

základní pravidla programovacího jazyka

grebnout

dok.

uložit hudbu, popř. film do počítače; grabnout

(z angl. grab – uchopit)

grebování

-í, s

uložení hudby, popř. filmu do počítače; grabování

(z angl. grab – uchopit)

guíčko

-a, s

uživatelské rozhraní umožňující ovládat počítač pomocí interaktivních grafických ovládacích prvků

(z GUI – Graphical User Interface)

hadr

-u, m

pevný disk

(z angl. hard disc drive – harddisk)

hafka

-y, ž

počítačová hra určená pro zábavu

(z angl. have a fun – pro zábavu)

hápéčko

-a, s

1. přední světová společnost v oboru informačních technologií;

2. počítač vyrobený firmou HP

(z HP – Hewlett Packard)

hátéemelko

-a, s

značkovací jazyk pro vytváření webových stránek

(z HTML – Hypertext Markup Language)

hátétépéčko

-a, s

internetový protokol určený původně pro výměnu hypertextových dokumentů ve formátu HTML

(z HTTP – Hypertext Transfer Protocol)

help

-u, m

nápověda

(z angl. help – pomoc)

helpnout

dok.

pomoci

(z angl. help – pomáhat)

hodit

dok.

1. hodit do slípu: přepnout počítač do úsporného režimu;

2. viz kopnout

hrabat

nedok.

pracovat s pevným diskem

hryznout se

dok.

viz zaseknout se

chatovadlo

-a, s

viz četovadlo

chatovat

nedok.

viz četovat

chcípnout

dok.

viz zaseknout se

chroupat

nedok.

viz chrochtat

chrochtat

nedok.

pracovat a vydávat zvuky (o počítači); chroupat

chytnout

dok.

chytnout vira: nakazit se počítačovým virem (o počítači)

íárpíčko

-a, s

typ systému pro plánování zdrojů a finance

(z ERP – Enterprise Resource Planning)

íděčko^I

-a, s

vývojové prostředí

(z IDE – Integrated Development Environment)

íděčko^{II}

-a, s

hardwarové rozhraní pro připojení pevného disku

(z IDE – Integrated Drive Electronics)

íercéčko

-a, s

komunikace po internetu v reálném čase

(z IRC – Internet Relay Chat)

iesko

-a, s

system pro sběr, udržování, zpracování a poskytování informací a dat

(z IS – informační systém)

íespík

-a, m

poskytovatel internetového připojení

(z ISP – Internet Service Provider)

ichtil

-u, m

mezinárodně uznávaný standard pro řízení IT služeb

(z ITIL – IT Infrastructure Library)

iksemelko

-a, s

obecný značkovací jazyk určený především pro výměnu dat mezi aplikacemi

(z XML – eXtensible Markup Language)

ikspéčka

-ček, s pomn. (6.mn. –ách)

verze operačního systému firmy Microsoft určená pro osobní počítače

(z Windows XP – z angl. Experience)

ikstéčko

-a, s

označení staršího typu počítače

(z PC XT – Extended Technology)

inet

-u, m

internet

inetový

příd.

internetový

inkoustovka

-y, ž

inkoustová tiskárna

instalačka

-y, ž

instalační program

integračník

-a, m

člověk řešící softwarovou integraci

intel

-u, m

procesor od firmy Intel

internet'ák

-a, m

člověk závislý na používání internetu

internetit

nedok.

používat internet

internetovka

-y, ž

1. internetová kavárna;
2. karta sloužící pro připojení na internet

ípěčko

-a, s

jednoznačná identifikace zařízení (počítače) v prostředí internetu
(z IP adresa – Internet Protocol)

iskejpnout

dok.

viz eskejpnout

ívnta

-y, ž

událost

(z angl. event – událost)

jablko, jabko

-a, s

počítač značky Apple

javista

-y, *m*

člověk pracující v programovacím jazyku Java; džavista
(z Java)

jehlička

-y, *ž*

jehličková tiskárna

jet

nedok.

viz běhat

juniksář

-e, *m*

člověk pracující s operačním systémem Unix; uniksář

jůzr

-a, *m*

viz userák

(z angl. user – uživatel)

jůzrnejm

neskl., s

uživatelské jméno

(z angl. user name – uživatelské jméno)

kanclaplikace

-e, ž

kancelářská aplikace

kanonka

-y, ž

tiskárna značky Canon

kaskáda

-y, ž

způsob uspořádání oken na počítači

kastle

-e, ž

viz kejs

kaštan

-a, m

zákazník IT firmy; vokurka

kejs

-u, m

počítačová skříň; bedna, kastle, kejsna

(z angl. case – krabice)

kejsna

-y, ž

viz kejs

(z angl. case – krabice)

kempa

-y, *m*

postava v počítačové hře, která setrvává na jednom místě

keš

-e, *m*

vyrovnávací paměť; kešna

(z angl. cache – vyrovnávací paměť)

keška

-y, ž

viz keš

(z angl. cache – vyrovnávací paměť)

kešování

-í, *s*

přechodné ukládání dat do vyrovnávací paměti

(z angl. cache – vyrovnávací paměť)

kešovat

nedok.

přechodně ukládat data do vyrovnávací paměti

(z angl. cache – vyrovnávací paměť)

killnout, kilnout

dok.

ukončit aplikaci

(z angl. kill – zabít)

klapka

-y, ž

klávesa

klastrovat

nedok.

spojení více hardwarových prvků pro vyšší bezpečnost nebo zvýšení výkonu

(z angl. cluster – shluk)

kleknout

dok.

přestat fungovat

klíč

-e, m

kód k programu

klíčenka

-y, ž

viz fleška

klik

-u, m

stisknutí tlačítka myši

(z angl. click – stisknout)

kliknout

dok.

stisknout tlačítko myši

(z angl. click – stisknout)

klírnout

dok.

smazat

(z angl. clear – vyčistit)

knihovna

-y, ž

viz déélko

kodér

-a, m

programátor

komandlajna

-y, ž

příkazový řádek

(z angl. command line – příkazový řádek)

komitnout

dok.

potvrdit zpracování dat příkazem commit; zkomitnout, zkomitovat

(z angl. commit – zapsat)

komp

-u, m

počítač; kompík, kompl, mašina, pičítač, stroj, pécéčko, pecko, písíčko, písídko

(z angl. computer – počítač)

kompatidebilní

příd.

kompatibilní

kompík

-u, m

viz komp

kompl

-u, m

viz komp

kompresnutý

příd.

zkomprimovaný

koncák

-a, m

koncový uživatel

konekšna

-y, ž

navázané spojení

(z angl. connection – spojení)

konektnout se

dok.

viz nakonektovat se

konfigurák

-u, m

konfigurační soubor

kontrolnout

dok.

poučít tlačítko control

konvertit

nedok.

převádět z programu do programu

konzole

-e, ž

1. komunikace s aplikací přes příkazový řádek;

2. počítač specializovaný na hry

kopnout

dok.

zkopírovat data; nakopnout, zkopnout, hodit, nalít, nalejt, nasypat,

natáhnout

kousnout se

dok.

viz zaseknout se

kousnutí

-í, s

viz zaseknutí

krachnout

dok.

přestat fungovat (o počítači)

krek

-u, m

program pro nezákonnou legalizaci aplikace

kreknout

dok.

nezákonně zlegalizovat aplikaci

(z angl. crack – prasknout)

krmit

nedok.

zadávat požadavky nebo data do počítače

krosit

nedok.

viz gamesit

krysa

-y, ž

počítačová myš; myšák, myšátko, myška

kšanda

-y, ž

plochý kabel sloužící pro připojení disku

kůkina

-y, ž

zpráva posílaná webovým prohlížečem napomáhající identifikovat uživatele

(z angl. cookie – sušenka)

kvitnout

dok.

viz exitnout

(z angl. quit – opustit)

kytka

-y, ž

viz ajsko

ladit

nedok.

1. dokončovat program a vyhledávat poslední chyby;
2. upravovat výkon počítače nebo programu

lama

-y, m

špatný hráč počítačových her; lamer, lejmr
(z angl. lame – chabý)

lamer

-a, m

viz lama

(z angl. lame – chabý)

lanka

-y, ž

počítačová síť, která pokrývá malé geografické území (domácnosti, malé firmy ap.)

(z LAN – Local Area Network)

launčnout

dok.

spustit program

(z angl. launch – spustit)

ledka

-y, ž

LED dioda

lehnout

dok.

viz zaseknout se

lejmr

-a, m

viz lama

(z angl. lame – chabý)

lejzrovka

-y, ž

laserová tiskárna

linuksář

-e, m

člověk pracující s operačním systémem Linux

(z Linux)

líný

příd.

pomalý (o počítači nebo programu)

logout se

dok.

přihlásit se do systému; nalogovat se, zalogovat se

(z angl. login – přihlásit se do systému)

logovat^I

nedok.

přihlašovat uživatele

(z angl. login – přihlásit se do systému)

logovat^{II}

nedok.

zapisovat informace o běhu programu do logovacího souboru

(z angl. log – zaznamenat)

lokál

-u, m

lokální disk

loudnout

dok.

viz apnout

lůzr

-a, m

1. hráč počítačové hry, který prohrál;
2. hráč počítačové hry, který nehraje podle pravidel

mailnout

dok.

napsat e-mail

maska

-y, ž

předloha pro vyhledávání

mašina

-y, ž

viz komp

mek

-a, m

osobní počítač Apple Macintosh

mesnout

dok.

napsat zprávu, např. e-mail

(z angl. message – vzkaz)

modrozub

-u, m

bezdrátová komunikační technologie sloužící k bezdrátovému propojení dvou a více elektronických zařízení
(z angl. bluetooth)

modrý

příd.

viz smrt

moňas

-u, m

monitor

mozila

-y, ž

internetový prohlížeč Mozilla Firefox

můvnout

dok.

přesunout data

(z angl. move – pohybovat)

myšák

-a, m

viz krysa

myšítko

-a, s

viz krysa

myška

-y, ž

viz krysa

nabafrovat

dok.

uložit do dočasné paměti, bufferu

(z angl. buffer – vyrovnávací paměť)

naběhnout

dok.

nastartovat, spustit (o počítači nebo programu); nahodit

nabourat se

dok.

překonat zabezpečení vzdáleného počítače

nabůtovat

dok.

viz bůtnout

(z angl. boot – zavést)

nadupaný

příd.

výkonný (o počítači); našlapaný

naforvardovat

dok.

viz forvardnout

nahodit

dok.

viz naběhnout

nainstalit

dok.

nainstalovat

nakešovat

dok.

uložit do dočasné paměti

(z angl. cache – vyrovnávací paměť)

nakonektit se

dok.

viz nakonektovat se

nakonektovat se

dok.

1. připojit se na internet;

2. připojit se na vzdálený počítač; nakonektit se, konektnout se

nakopnout

dok.

viz kopnout

nalejt

dok.

viz kopnout

nalinkovat

dok.

propojit s programovou knihovnou

(z angl. link – spojit)

nalít

dok.

viz kopnout

nalogovat se

dok.

viz logout se

(z angl. login – přihlásit se do systému)

naskriptovat

dok.

napsat něco do skriptu

(z angl. script – zápis)

nastrímovat

dok.

převést audio nebo video záznam do počítače

(z angl. stream – proudit)

nasypat

dok.

viz kopnout

našérovat

dok.

sdílet data

(z angl. share – sdílet)

našlapaný

příd.

viz nadupaný

natáhnout

dok.

viz kopnout

net

-u, m

1. internet;

2. intranet

noťas

-u, m

notebook; notes, nouťas

notes

-u, m

viz noťas

nouťas

-u, m

viz noťas

nůb, noob

-a, m

začátečník v hraní počítačových her

(z angl. new boy – nový chlapec)

ócéerko

-a, s

metoda, která pomocí scanneru umožňuje digitalizaci tištěných textů

(z OCR – Optical Character Recognition)

odbouchnout

dok.

potvrdit stiskem klávesy enter; odentrovat, odklepnout

odentrovat

dok.

viz odbouchnout

odchytit

dok.

odchytit výjimku: zpracovat chybu z programu příkazem catch

odklepnout

dok.

viz odbouchnout

odpálený

příd.

zničený zkratem nebo přepětím (o počítačové komponentě)

odpálit se

dok.

zničit zkratem nebo přepětím (o počítačové komponentě)

odspat

dok.

přepnout počítač z úsporného režimu do aktivního

oesko

-a, s

operační systém, základní programové vybavení počítače

ofisy

-ů, m, mn

balík kancelářského software Microsoft office

ofko

-a, s

viz být: být v ofku

ohandlovat

dok.

ošetřit chybový stav

(z angl. handle – kontrolovat)

onlajnovka

-y, ž

počítačová hra hraná přes internet

(z angl. on line – na lince)

opečovat

dok.

opravit program doinstalováním opravného kódu

(z angl. patch – záplatovat)

opičí

adj.

viz trojhmat: opičí trojhmat

opšna

-y, ž

volitelné rozšíření programu nebo systému

(z angl. option – volba)

optika

-y, ž

1. optická myš;
2. optický kabel

ostrý

přid.

finální

otagovat

dok.

označit

(z angl. tag – označit)

pablišnout

dok.

zveřejnit novou verzi webových stránek ap.

(z angl. publish – publikovat)

packal

-u, m

programovací jazyk Pascal

packalista

-y, m

člověk pracující s programovacím jazykem Pascal

padat

nedok.

končit v chybovém stavu (o počítači nebo programu)

pakovací

příd.

komprimovací

pakovač

-e, m

komprimovací program

pakovat

nedok.

komprimovat program; balit

pálit

nedok.

vypalovat CD nebo DVD

palm

-u, m

typ kapesního počítače

(z Palmtop)

partyšna

-y, ž

logický oddíl na disku

pařan

-a, m

fanatický hráč počítačových her; paříč

pařanka

-y, ž

fanatická hráčka počítačových her; paříčka

paříč

-e, m

viz pařan

paříčka

-y, ž

viz pařanka

pařit

nedok.

hrát počítačovou hru; smažit

pécéčko

-a, s

viz komp

(z PC – Personal Computer – osobní počítač)

pecko

-a, s

viz komp

peč

-e, m

viz záplata

(z angl. patch – záplata)

pédéáčko

-a, s

kapesní počítač

(z PDA – Personal Digital Assistant)

péhápéčko

-a, s

skriptovací programovací jazyk určený především pro programování dynamických internetových stránek; péhápko

(z PHP – Hypertext Preprocessor)

péhápko

-a, s

viz péhápéčko

(z PHP – Hypertext Preprocessor)

pejstnout

dok.

vložit text, obrázek nebo soubor funkcí „paste“

(z angl. paste – vložit)

péócéčko

-a, s

zkušební aktivita pro ověření vlastností programu

(z POC – proof-of-concept)

pětadevadesátky

-tek, ž pomn (6. mn. -kách)

operační systém MS Windows 95

pičítač

-e, m

viz komp

písíajko

-a, s

počítačová sběrnice pro připojení periférií k základní desce
(z PCI – Peripheral Component Interconnect)

písíčko

-a, s

viz komp

písídlo

-a, s

viz komp

placka

-y, ž

viz cédéčko 2

plugnout, plagnout

dok.

připojit

(z angl. plug – zastrčit do zásuvky)

poštěváček

-čku, m

polohovací zařízení na notebooku nahrazující myš; poštěvák

poštěvák

-u, m

viz poštěváček

pozadí

-í, s

1. plocha ve Windows;

2. režim, kdy program je spuštěn skrytě

prgat

nedok.

viz bastlit

prgátor

-a, m

hanl. programátor

printit

nedok.

tisknout

(z angl. print – tisknout)

procák

-u, m

viz cépéúčko

procík

-u, m

viz cépéúčko

procka

-y, ž

procedura, část programu

progejmit

dok.

strávit určitou dobu hraním počítačové hry

(z angl. game – hra)

progejmr

-a, m

profesionální hráč počítačových her

(z angl. professional gamer – profesionální hráč)

projekt'ák

-a, m

projektový manažer

proklikat se

dok.

dostat se na požadované místo pomocí myši

proksina

-y, ž

program, který tvoří rozhraní mezi privátní sítí a veřejnými sítěmi
(z proxy server)

provajdnout

dok.

poskytovat službu

(z angl. provide – poskytovat)

přemýšlet

nedok.

provádět delší dobu zadanou operaci (o počítači)

přetéct

dok.

překonat maximální velikost paměti (o programu)

přimountovat

dok.

připojit počítačové zařízení, zejména disk, příkazem mount

rajsnout

vyvolat chybu programu příkazem raise

ramka

-y, ž

paměť počítače

(z RAM – Random–Access Memory)

rebůtnout

dok.

restartovat počítač

(z angl. reboot – restartovat)

rebůtovat

nedok.

opakovaně restartovat počítač

(z angl. reboot – restartovat)

regnout se

dok.

zaregistrovat se

rejůznout

dok.

znovu použít

(z angl. reuse – znovu použít)

remůvnout

dok.

odstranit

(z angl. remove – odstranit)

reprák

-u, m

reproduktor

resnout

dok.

viz rezetnout II

restornout

dok.

obnovit

(z angl. restore – obnovit)

rezetnout^I

dok.

znovu nastavit hodnoty v počítači

(z angl. reset – smazat)

reznout^{II}

dok.

restartovat počítač tlačítkem reset; resnout, reznout

(z angl. reset – smazat)

reznout

dok.

viz reznout II

reznout^{II}

dok.

znovuspustit pozastavené zpracování

(z angl. resume – znovu začít)

řídní

neskl., s

nápověda distribuovaná v souboru readme.txt

(z angl. read me – čti mě)

řídní

dok.

instalovat novou verzi programu

(z angl. release – vydat)

ripnout

dok.

stáhnout multimediální data zejména z přenosného média
(z RIP – Routing Information Protocol)

rolbeknout

dok.

odvolat příkaz

(z angl. roll back – vytlačit)

romka

-y, ž

paměť používaná v počítačích

(z ROM – Read–Only–Memory)

rozbalit

dok.

dekomprimovat

rozpakovaný

příd.

dekomprimovaný

ruť^I

-a, m

uživatel s nejvyšším oprávněním v systému UNIX

růt^{II}

-u, m

kořen, nejvyšší uzel v hierarchii

(z angl. root – kořen)

sabskrajbnout

dok.

přihlásit se k zasílání informačních e-mailů

(z angl. subscribe – podepsat se)

sajta

-y, ž

website, webová prezentace určitého subjektu

(z angl. site – místo)

sapista

-y, m

člověk pracující se systémem SAP

(z SAP)

sejfnout, sejvnout

dok.

uložit data do počítače; sejfnout

(z angl. save – uložit)

sekurit'ák

-a, m

člověk starající se o zabezpečení IT systémů

(z angl. secure – zabezpečit)

sekvenčák

-u, m

sekvenční diagram v jazyce UML

selektnout

dok.

1. označit data;

2. získat data z databáze příkazem select

(z angl. select – vybrat)

selektovat

nedok.

1. označovat data;

2. získávat data z databáze příkazem select

(z angl. select – vybrat)

servisák

-a, m

viz eusák

sesortovat

dok.

seřadit data např. podle abecedního pořádku

(z angl. sort – třídit)

síáremko

-a, s

proces shromažďování, zpracování a využití informací o zákaznících
firmy

(z CRM – Customer Relationship management – řízení vztahů se
zákazníky)

sídíromka

-y, ž

viz cédéčko 1

sít'ař

-e, m

specialista v oboru počítačových sítí

sít'ovka

-y, ž

sít'ová karta

skiller, skilr

-a, m

vynikající hráč počítačových her

(z angl. skill – schopnost)

skipnout

dok.

přeskočit část programu

(z angl. skip – skákat)

skrolnout

dok.

vertikálně posunout obraz kolečkem myši

(z angl. scroll – rolovat)

skrolovadlo

-a, s

kolečko umístěné na myši sloužící k vertikálnímu posunu obrazu

(z angl. scroll – rolovat)

skrolovat

nedok.

vertikálně posunovat obraz kolečkem myši

(z angl. scroll – rolovat)

slíp

-u, m

viz hodit: hodit do slípu

(z angl. sleep – spánek)

smahnout

dok.

1. viz zapařit;

2. vypálit CD nebo DVD

smažit

nedok.

1. viz pařit;

2. vypalovat CD nebo DVD

smrt

-i, ž

modrá smrt: závažná chyba ve Windows

snajpa

-y, m

hráč s odstřelovací puškou

(z angl. sniper – odstřelovač)

soft

-u, m

software; softík

softík

-u, m

viz soft

sortit

nedok.

řadit data; sortovat

(z angl. sort – třídit)

sortovat

nedok.

viz sortit

(z angl. sort – třídit)

spadnout

dok.

náhle se ukončit bez uložení (o programu); exnout

specka

-y, ž

specifikace zdrojového kódu

spemovat

nedok.

rozesílat nevyžádané e-maily

(z angl. spam – nevyžádaný e-mail)

spemr

-a, m

zasílatel nevyžádaných e-mailů (z angl. spammer – zasílatel
nevyžádaných e-mailů)

spíkr

-u, m

interní reproduktor v počítači

(z angl. speaker – reproduktor)

stáhnout

dok.

nahrát do počítače data (z internetu, z externího paměťového média)

stíhat

nedok.

poskytovat dostatečný výkon (o počítači)

strímovat

nedok.

převádět audio nebo video záznam do počítače

(z angl. stream – proudit)

stroj

-e, m

viz komp

strojovna

-y, ž

výkonný počítač

strom

-u, m

označení adresářové struktury

střílečka

-y, ž

akční počítačová hra, v níž se střílí zbraní

surfovat

nedok.

viz brousit

suspendnout

dok.

uspat, přerušit program

(z angl. suspend – pozastavit)

swapák

-u, m

soubor určený pro dočasné odkládání dat v případě nedostatečné operační paměti

(z angl. swap – odložit)

swapovat

nedok.

dočasně odkládat data na pevný disk v případě nedostatečné operační paměti

(z angl. swap – odložit)

svičnout

dok.

přepnout se na jiný program

(z angl. switch – přepnout)

šatnout

dok.

vypnout

(z angl. shut down – vypnout)

šedulovat

nedok.

plánovat určitou aktivitu

(z angl. schedule – plánovat)

téci

nedok.

přenášet se (o datech)

téesko

-a, s

program pro komunikaci

(z TS – Team Speak)

templejta

-y, ž

předloha

(z angl. template – vzor)

text'ák

-u, m

1. textový editor;

2. textový soubor

trankejtnout

dok.

oříznout příkazem truncate

(z angl. truncate – oříznout)

trasovací

příd.

umožňující sledovat běh programu za účelem odhalení chyby

(z angl. trace – stopa)

trasování

-í, s

sledování běhu programu za účelem odhalení chyby

(z angl. trace – stopa)

trasovat

nedok.

sledovat běh programu za účelem odhalení chyby

(z angl. trace – stopovat)

trojan

-a, m

počítačový vir Trojský kůň

trojhmat

-u, m

opičí trojhmat: restartování počítače pomocí trojice kláves: ctrl, alt, delete

třiapůlka

-y, ž

disketa 3,5 palce

třípieska

-y, ž

viz týpieska

(z 3PS – Third–Person Shooter)

týpieska

-y, ž

akční počítačová hra; třípieska

(z TPS – Third–Person Shooter)

týsípko

-a, s

komunikační protokol TCP/IP

(z TCP – Transmission Control Protocol)

údépěčko

-a, s

protokol internetu

(z UDP – User Datagram Protocol)

úemelko

-a, s

grafický jazyk určený pro vizualizaci, specifikaci, navrhování a dokumentaci programových systémů

(z UML – Unified Modeling Language)

úesběčko

-a, s

univerzální sériová sběrnice

(z USB – Universal Serial Bus)

ukliknout se

dok.

stisknout omylem tlačítko myši

umřít

dok.

přestat fungovat (o počítači)

uniksář

-e, m

viz juniksář

userák

-a, m

uživatel; uživák, jůzr

(z angl. user – uživatel)

usnout

dok.

přepnout se do úsporného režimu (o počítači)

uspat

dok.

přepnout počítač do úsporného režimu

útéefko

-a, s

kódování řetězců znaků Unicode/UCS do sekvencí bajtů

(z UTF-8 – UCS Transformation Format)

útépěčko

-a, s

komunikační protokol UTP

uživák

-a, m

viz userák

v

předl.

viz ofko: být v ofku

varezák

-a, m

člověk načerno sdílející programy

(z warez software)

véesdéelko

-a, m

zkratka pro formát v systémové komunikaci

(z WSDL – Web Services Description Language)

věičko

-a, s

textový editor v systému Unix; víajko

(z Vi editor)

vépéenko

-a, s

prostředek k propojení několika počítačů prostřednictvím počítačové sítě
(z VPN – Virtual Private Network)

víajko

-a, s

viz véíčko

viking

-a, m

specialista na editor Vi
(z angl. king – král)

vir

-a/-u, m

viz chytnout: chytnout vira

vizivik

-u, m

editace dokumentů v počítači, při které je verze na obrazovce vzhledově
totožná s výslednou verzí dokumentu
(z WYSIWYG – what you see is what you get – co vidíš je to, co
dostaneš)

vofko

-a, s

počítačová hra World of Warcraft

vokno

-a, s

dialogové okno

vokurka

-y, ž

viz kaštan

vygúglit

dok.

najít informace vyhledávačem www.google.com

vyhodit

dok.

1. vyhodit alert: zobrazit výstražnou hlášku (o počítači);
2. vyhodit výjimku: zhlásit chybu z programu příkazem throw

výjimka

-y, ž

1. viz vyhodit: vyhodit výjimku;
2. viz odchytit: odchytit výjimku

vynalovat

dok.

nastavit prázdnotu hodnotu; znalovat

(z angl. null – nula)

vyprintit

dok.

vytisknout

(z angl. print – tisknout)

vyprintovat

dok.

vytisknout

(z angl. print – tisknout)

vytuhnout

dok.

viz zaseknout se

widle, vidle

-í, ž pomn (6. mn. –ích)

operační systém Microsoft Windows; wokna, woknousy

wikina, vikina

-y, ž

program Wiki

windousář, vindousář

-e, m

člověk pracující s operačním systémem Windows

wokna, vokna

-ken, ž pomn (6. mn –ech)

viz widle

wknousy, vknousy

-ů, m, mn.

viz widle

word

-u, m

1. textový editor Microsoft Word;

2. dokument vytvořený v programu Microsoft Word

wordista

-y, m

člověk pracující s textovým editorem Word

workstejšna

-y, ž

pracovní stanice

(z angl. work station – pracovní stanice)

zabalit

dok.

zkomprimovat

zabekapovat

dok.

viz bekapnout

zahešovat

dok.

zakódovat

(z angl. hash – rozemlít)

základka

-y, ž

viz základovka

základovka

-y, ž

základová deska počítače; bord, deska, základka

zakomentovat

dok.

označit část textu ve zdrojovém kódu jako dokumentační;

zapoznámkovat

zalogovat se

dok.

viz logout se

zamrznout

dok.

viz zaseknout se

zamrznutí

-í, s

viz zaseknutí

zapakovaný

příd.

zkomprimovaný

zapařit

dok.

zahrát si počítačovou hru; smahnout

zaperzistovat

dok.

trvale uložit

záplata

-y, ž

oprava chyby v software; peč

záplatovaný

příd.

v němž jsou opraveny chyby (o programu)

záplatovat

dok.

opravit chyby v software

zapoznámkovat

dok.

viz zakomentovat

zararovat

dok.

zkomprimovat komprimačním programem RAR

zaseknout se

dok.

nereagovat na podněty (o počítači, programu); hryznout se, chcípnout,
kousnout se, lehnout, vytuhnout, zamrznout, zatuhnout

zaseknutí

-í, s

nereagování na podněty (o počítači, programu); kousnutí, zamrznutí, zmrznutí

zasemblit

dok.

viz zasemblovat

zasemblovat

dok.

sestavit zdrojovové kódy; zasemblit

(z angl. assembly – skládání)

zatarovat

dok.

zkomprimovat komprimačním programem TAR

zatuhnout

dok.

viz zaseknout se

zazipovat

dok.

zkomprimovat komprimačním programem ZIP

zčeknout

dok.

viz čeknout

(z angl. check – kontrolovat)

zdroják

-u, m

zdrojový kód programu

zkomitnout

dok.

viz komitnout

zkomitovat

dok.

viz komitnout

zkompilit

dok.

viz zkompilovat

zkompilovat

dok.

vytvořit z programovacího kódu spustitelný program

zkopnout

dok.

viz kopnout

zlokalizovat

dok.

přeložit program do jiného jazyka

zmrznout

dok.

viz zaseknout se

zmrznutí

-í, s

viz zaseknutí

znalovat

dok.

viz vynalovat

zrcadlit

dok.

zabezpečit uložení dat kopírováním na více disků

zrcadlo

-a, s

mechanismus sloužící pro zabezpečení uložení dat kopírováním na více disků

zreversinženýrovat

dok.

získat zpětně zdrojový kód analýzou existujícího software
(z angl. reverse engineering – zpětné dešifrování)

zvukárna

-y, ž

viz zvukovka

zvukovka

-y, ž

zvuková karta; zvukárna

železo

-a, m

hardware

žrát

nedok.

zabírat hodně místa v paměti (o počítači)

Závěr

Informační technologie se staly neodmyslitelnou součástí našich životů. Pomáhají nám při práci, studiu, stejně tak jsou pro mnohé vděčnými společníky ve volném čase. Nezřídka mohou řídit dokonce celý chod našeho života. Je tedy zcela přirozené, že do naší slovní zásoby pronikají výrazy spojené právě s doménou informačních technologií.

Charakter sociolektu oblasti informačních technologií není statický a uživatelé informačních technologií jej nepřetržitě pozměňují a formují v závislosti na svých potřebách. Tento sociolekt se vyvíjí jako každý jazyk, ale měli bychom zdůraznit rychlost změn, která koresponduje s bleskovým rozvojem samotného předmětu informačních technologií. Mohli bychom říci, že jsme téměř přítomni vzniku nových pojmenování, a naopak i svědky jejich upadání do zapomnění.

Prvotně jsme se zaměřili na shromáždění slangových výrazů tohoto oboru. U pojmenování, která jsme do slovníku zahrnuli, jsme se zamysleli nad způsoby jejich vzniku a vývojem, rozkategorizovali je a specifikovali. Právě takto utříděná slovní zásoba nám byla východiskem pro následné vymezení obecných vztahů.

Vyjadřování spojené se sférou informačních technologií jsme se snažili v této práci podrobněji přiblížit. Upozornili jsme na úzkou vazbu mezi tímto sociolektem a charakterem dnešní v jistém smyslu technické společnosti. Zmínili jsme specifika tohoto oboru a podívali se na ovlivnění jazyka informačních technologií angličtinou. Zkoumali jsme vztahy mezi uživatelem a počítačem a zaměřili se nejen na komunikaci ústní, ale také na písemnou. U všech výše jmenovaných bodů jsme zohlednili aspekt neustálého vývoje informačních technologií.

Doufáme, že tato práce přispěje k pochopení vývoje jazyka oblasti informačních technologií, usnadní orientaci v slangovém výrazivu této oblasti a pomůže specifikovat způsoby vzniku pojmenování v tomto dynamicky se proměňujícím sociolektu.

Resumé

Diplomová práce se zabývá sociolektem oblasti informačních technologií. Snaží se blíže pochopit provázanost dnešní společnosti s informačními technologiemi z hlediska jazykového vyjadřování. Popisuje vliv anglického jazyka na výrazivo a terminologii této domény. Specifikuje grafickou, morfologickou a výslovnostní stránku přijímání anglicismů do jazyka informačních technologií. Usiluje tímto o přiblížení povahy vztahu mezi odborným jazykem a slangovými pojmenováními.

Tato práce dále shrnuje slangové výrazivo ve slovníkové části, vysvětluje jednotlivá hesla a uvádí slova, ze kterých slangová pojmenování vznikla. Zaměřuje se na vznik slangových výrazů, rozřazuje je do jednotlivých kategorií, specifikuje jejich tvoření a uvádí jednotlivé příklady pro bližší pochopení.

Summary

This diploma thesis is dealing with the sociolect of the information technology area. It tries to better understand the cohesion of contemporary society with information technologies (IT) from the language locution point of view. It describes the influence of the English language on the phraseology and terminology of this domain. It specifies the graphic, morphological, and pronunciation area of transmission of anglicisms into the IT language. Thereby it attempts to approach the kind of relationship between technical language and slang expressions.

The thesis also summarizes the slang expressions in the vocabulary part, where it describes individual entries, and presents the words which slang expressions originated from. It concentrates on the origination of slang expressions, divides them into the individual categories, specifies their creation, and shows individual examples for better understanding.

Klíčová slova

Akronym

Anglicismus

Angličtina

Aplikace

Hardware

Informační technologie

Jazyk

Komunikace

Počítač

Počítačová hra

Program

Programovací jazyk

Programování

Protokol

Slangologie

Slangové pojmenování

Slangový výraz

Sociolekt

Software

Terminologie

Uživatel

Zkratka

Přílohy

Seznam akronym⁶²

Zkratka	Anglické vysvětlení	Český překlad
2U	To you	Tobě
4U	For You	Pro tebe
4E	Forever	Navždy
2L8	Too Late	Příliš pozdě
2H4U	Too Hard For You	Pro tebe moc těžké
2M	Tomorrow	Zítřka
2D	Today	Dnes
ASAP	As Soon As Possible	Co možná nejdříve
ATB	All the Best	Vše nejlepší
ATM	At the moment	Právě nyní
B2T	Back To Topic	Zpátky k věci
BB	Bye Bye	Čau čau
BBL	Be Back Later	Vrátím se později
BBS	Be Back Soon	Brzy se vrátím
BCS	Because	Protože
BFN	Bye For Now	Zatím ahoj
BSOD	Blue Screen of Death	Modrá smrt
BYS	By The Way	Mimochodem
CGT	Congratulations	Gratuluji

---

⁶² http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_zkratk_v_online_diskus%C3%ADch, z 5.11.2009

CU	See You	Nashle, uvidíme se
CU2	See You Too	Taky nashle
CUS	See You Soon	Uvidíme se brzy
DIY	Do it Yourself	Udělej si sám
DR	That, s Right	To je pravda
EOD	End Od Discussion	Konec diskuze
EOM	End Of Message	Konec zprávy
EOT	End Of Topic	Konec tématu
F2F	Face To Face	Tváří v tvář
FAQ	Frequently Asked Questions	Často kladené dotazy
FE	For Example	Například
FIFO	First In First Out	Kdo dřív přijde, ten dřív mele
FYI	For Your Information	Pro tvou/vaši informaci
GR8	Great	Super
GG	Good Game	Pěknou hru
GL	Good Luck	Hodně štěstí
GLHF	Good Luck Have Fun	Mnoho štěstí a zábavy
GN/G N8/GNITE	Good Night	Dobrou noc
GOK	God Only Knows	To ví jen Bůh
GW	Good Work	Dobrá práce
GTG	Got to go	Musím jít
GTB	Go to bed	Jdu do postele
GS	Go sleep	Jdu spát
HF	Have Fun	Bav se

HU/I H8 Y	I Hate You	Nesnáším tě
HDYD	How Do You Do	Jak se máte, těší mě
IAE	In Any Event	Za všech okolností
IC	I See	Rozumím, aha
IDC	I Don't Care	Nezájem
IDK	I Don't Know	Nevím, neznám
ILU/IL Y/LU	I Love You	Miluji tě
IOW	In Other Words	Jinými slovy
K/KY/ KK	OK	V pořádku
LF/L4	Looking For	Hledám
L8R	Later	Později
M2	Me too	Já taky
MB	Mail Back	Odepiš
N1	Number One	Jsi nejlepší
Q/A	Question and Answer	Otázka a odpověď
TY/TH	Thank you	Díky
U2	You Too	Tobě taky
WD	Well Done	Výborně

Seznam emotikonů⁶³

Emotikon	Vysvětlení
: -)	Úsměv
: -))	Hlasitý smích
: -D	Řehot, velmi hlasitý smích
; -)	Žert (spiklenecké mrknutí)
: -(	Smutek
: ,-(	Pláč
: ,,-(	Velký pláč
: -P	Vyplazený jazyk
: -o	Údiv
: -O	Zděšení
: -	Neutrální výraz
> :)	Čertík
> :(	Naštvaní
: -/	Nespokojený
: -X	„To jsem neměl říkat“
: -*	Polibek
: -(*)	Zvracení

---

⁶³ <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/176574-smajlik>, z 10.11.2009

Použitá literatura

Akademický slovník cizích slov, Academia, Praha 2001

Bělič, Jaromír: Celonárodní slovní zásoba ne plně spisovná a nespisovná. In: *Slovo a slovesnost* 25, 1964

Blatná, Renata: K procesu přejímání slov. In Čeština – univerzália a specifika 2, 2000. In *Sborník konference ve Šlapanicích u Brna, 17. – 19. 11. 1999*, Masarykova univerzita, Brno 2000, ISBN 80-210-2262-0

Bozděchová, Ivana: Jazyk počítačů. In Daneš, František a kolektiv: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*, Academia, Praha 1997, ISBN 80-200-0617-6

Bozděchová, I: Vliv angličtiny na češtinu. In: Daneš, F. a kol., *Český jazyk na přelomu tisíciletí*, Praha 1997c

Bozděchová, I: O počítačové češtině a komunikaci. In: *Český jazyk a literatura* 47/96-97, 1996/97, s.109-115

Brabcová, Radoslava a Martincová, Olga: *Pomocný slovník lingvistické terminologie, II. díl K-Z*, Pedagogický ústav hlavního města Prahy, Praha 1989

Cuřín, František: Několik poznámek k argotu a slangu. In: K 1: 8–9. In: *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni*

Cuřín, František: *Vývoj českého jazyka a dialektologie*, Praha: SPN, 1957

Černá, Michaela: *Počítačový slang*, Praha 2003, Karlova univerzita v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka a teorie komunikace.

Černá, Michaela: K tvoření slov v počítačovém slangu. In *Eurolingua 2004*, Technická univerzita v Liberci, 2005, ISBN 80-7083-958-9

Encyklopedický slovník češtiny, NLN, Praha 2002

Filipec, J.: *Česká synonyma z hlediska stylistiky a lexikologie*. Praha: AV, 1961

Fronek, J.: *Anglicko-český a česko-anglický slovník*, Praha: Leda, 1998

Galler, J.–Mrázek, J.: *První slovník slangu a kolokvialismů*. Praha 1947

Hauser, Přemysl: *Nauka o slovní zásobě*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1980

Hauser, Přemysl a kolektiv: *Slovník jazykovědné terminologie*, nakladatelství Nová škola, Brno 2001, ISBN 80-7289-032-8

Havránek, Bohuslav, Jedlička, Alois: *Stručná mluvnice česká*, Fortuna, Praha 2000

Hoffmannová, Jana: Pařani a gamesy (Pokus o charakteristiku diskurzu počítačových her). In *Naše řeč* 2-3, ročník 81, 1998

Hubáček, Jaroslav: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*, Pedagogická fakulta v Ostravě ve Státním pedagogickém nakladatelství v Praze. Brno, 1971

Hubáček, J.: *O českých slanzích*, Profil, Ostrava 1981

Hubáček, J.: *Malý slovník českých slangů*. Ostrava, 1988

Hubáček, J.: *Výběrový slovník českých slangů*. Ostrava, 2003

Hubáček, J.: K problematice slovní zásoby slangů. In *Dialektologický zborník* 2: 57–67. Prešov 1986

Hubáček, J.: K frazeologii českých slangů. In *Sborník Pedagogické fakulty v Nitře* 2, 1987: 77–85

Hubáček, J.: 4. plzeňská konference o slangu a argotu. In *Slovo a slovesnost* 50, 1989: 77–8

Hubáček, J.: K aktuálnosti zkoumání slangu. In *Jazykovědné aktuality* 26, 1989: 36–7

Hubáček, J.: K stylové hodnotě slangů. In *Textika a stylistika*: 217–23. Bratislava 1989

Hubáček, J.: Metaforizace ve slanzích. In *Sborník prací Filozofické fakulty Ostravské univerzity, Jazykověda, č. 2*, 1996: 139–57

Chloupek, J.: *Knížka o češtině*. Praha 1974

Chloupek, J.: *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti*. Brno 1986

Chloupek, J.: O sociální a územní rozrůzněnosti češtiny. In *Naše řeč, r.52*, Academia, Praha, 1969, str. 141-153

Chmelová, A., Salzmann: K některým módním výrazům přejatým z angličtiny. In *Naše řeč 53*, 1970d, s.309-311

Chmelová, A.: Potřebujeme anglické termíny input, output a computer? In *Naše řeč 65*, 1971a, s.67

Jaklová, A.: Ke vztahu terminologického a slangového názvosloví některých profesí. In *Termina 2000 Sborník příspěvků z II. konference 1996 a III. konference 2000*, Galén, Praha 2000, ISBN 80-7262-105-X

Jamborová, K.: Počítačový slang. In *Studentská jazykovědná konference. Ostrava 8.12.1997*, Ostrava 1998, s.79-92

Kellner, A.: *Úvod do dialektologie*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1954

Klimeš, L.: Pokus o celostní pohled na slangovou slovní zásobu. In: *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni–Jazyk a literatura 15*, 1992: 37–42. Plzeň 1992

Klincková, J.: Jazyk vo svete počítačov. In *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni, 15. – 16. září 1998*, ZČU Plzeň – Pedagogická fakulta, Plzeň 1998

Klincková, J.: Profesionalizmy ako špecifická vrstva lexikálnych prostriedkov. In *Slovenská reč 55*, 1990

Koblížek, V.: Čeština a výpočetní technika (Problematika internacionalizace odborné slovní zásoby). In *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993, slovník z olomoucké konference 23.-27.8.1993*, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1995

Koblížek, V.: Počítačový slang. In *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni, 7. – 9. února 1995*, Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1995

Kocourek, R.: Terminologické anglicismy: Příčiny jejich vzniku, jejich lingvistická povaha a místo v slovní zásobě. In *Termina 2000, sborník příspěvků z II. konference 1996 a III. konference 2000*. Nakladatelství Galén, Praha, 2001, ISBN 80-7262-105-X

Křístek, V.: Poznámky k problematice argotů a slangů. In: *Slovo a slovesnost*, r.34, Academia, Praha, 1973, str. 98

Lotko, E.: *Slovník lingvistických termínů pro filology*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2000, ISBN 80-244-0123-1

Mališ, O. a Machová, S.: *Současný český jazyk – Nauka o tvoření slov, Lexikografie*. Praha: Karolinum, 1992

Martincová, O. a kol.: *Nová slova v češtině*. Praha: Academia, 1998

Martincová, O. a kol.: *Nová slova v češtině 2*, Praha: Academia, 2004

Martincová, O. – Brabcová, R.: *Malý slovník jazykovědných termínů*, Praha: Karolinum, 1998

Nekvapil, J.: Některé sociolingvistické aspekty výzkumu slangů. In *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.-27.ledna 1984*

Nišeová, Božana: K jednomu zvláštnímu typu internacionalizmů – tzv. emotikony a akronymy. In *Internacionalizmy v nové slovní zásobě, Sborník příspěvků z konference Praha, 16. – 18. června 2003*, Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, Praha 2003, str. 220

Oberpfalcer, F.: *Jazykozpyt*. Praha: Jednota českých filologů, 1932

Oberpfalcer, F.: Argot a slangy. In *Československá vlastivěda. Díl 3. Jazyk*. Praha 1934

Mališ, O., Machová, S., Suk, J.: *Lexikologie*. Praha: Karolinum, 1997

Mlčoch, Miloš: Anglicismy v chatové komunikaci mládeže aneb Hod'te nějaký link na dobrou house. In *Euroletteraria & Eurolingua 2005*, Technická univerzita v Liberci, 2005, ISBN 80-7372-040-X

Nádběla, Josef: *Velký počítačový slovník. Výklad pojmů, výrazů a zkratk z počítačové terminologie*. Kralice na Hané: Computer Media s.r.o., 2004

Ouředník, Patrik: *Šmírbuch jazyka českého: Slovník nekonvenční češtiny*, Praha, Nakladatelství Ivo Železný, 1992

Příruční mluvnice češtiny, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2001

Rejzek, Jiří: K formální adaptaci anglicismů. In *Naše řeč 1, ročník 76*, 1993, Ústav pro jazyk český

Rubín, Antonín: Dva interfacy, nebo interfaky, dva interfejsy, nebo interfejsy? In *Naše řeč 3, ročník 59*, 1976

Sborník přednášek z konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977. Plzeň 1978. 76 s.

Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu v Plzni 23.–26. září 1980. Plzeň 1982. 173 s.

Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–27. ledna 1984. Plzeň 1987. 223 s.

Sborník přednášek ze IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.–12. února 1988. 2 svazky. Plzeň 1989. 433 s.

Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.–9. února 1995. Plzeň 1995. 170 s.

Slovník nespisovné češtiny. Edited by Jan Hugo – Markéta Fidlerová – Kateřina Adámková – Zdeňka Juránková, Praha, Maxdorf, 2006

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, Academia, Praha 2001

Slovník spisovného jazyka českého III R-U, Československá akademie věd, Praha 1966

Suk, Jaroslav: *Několik slangových slovníků,* Inverze, Praha 1993

Suk, Jaroslav: Skupinová mluva a její výzkum. In: *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.-9. únor 1995.* Ed. Klimeš, L., Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU, 1995, s. 23-28

Svobodová, Diana: Anglicismy v českých slanzích. In *Čeština – univerzália a specifika 3, Sborník konference v Brně, 22. – 24. 11. 2000*, Masarykova univerzita, Brno, 2001, ISBN 80-210-2532-8

Tejnor, Antonín: Anglicismy v odborném vyjadřování. In *Naše řeč 2, ročník 59*, 1976

Tejnor, A.: Anglicismy v češtině. In: *Aktuální otázky jazykové kultury v socialistické společnosti*, Praha 1979, s.207-212

Tichá, Zdeňka: Slangizmy a profesionalizmy ve výkladovém slovníku, Nová slovní zásoba ve výkladových slovnících. In *Sborník příspěvků z konference, Praha, 31.10. – 1. 11. 2000*, Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, Praha 2000

Tichá, Z.-Skopec, L.: *Tři slangové slovníky*, Praha: Karolinum, 2001

Trávníček, František: *Úvod do českého jazyka*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1958

Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky: *Internacionalizmy v nové slovní zásobě. Sborník příspěvků z konference, Praha, 16. – 18. června 2003*

Vojtová, Jarmila: Zachatujte si s námi. In *Naše řeč 4*, ročník 84, 2001

www.wikipedia.org